

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.III.235/2019/11.

A határozat szintje: felülvizsgálat

A tanács tagjai: . Márki Zoltán, a tanács elnöke
Molnár Ferencné dr., előadó bíró
Dr. Somogyi Gábor, bíró

Az eljárás helye:

Az eljárás formája: tanácsülés

Az ülés napja: 2019. szeptember 17.

Az ügy tárgya: hűtlen kezelés büntette

Terhelt(ek): III. rendű,
IV. rendű,
V. rendű,
IX. rendű,
X. rendű

Első fok: Fővárosi Törvényszék, 26.B.288/2011/231., ítélet, tárgyalás,
2017. január 24.

Másodfok: Fővárosi Ítéltábla, 5.Bf.217/2017/25., ítélet, nyilvános ülés,
2018. február 28.

Az indítvány előterjesztője: terhelték védője

Az indítvány iránya: a III. rendű, IV. rendű, V. rendű, IX. rendű, X. rendű terhelt
javára

Rendelkező rész

A Kúria a hűtlen kezelés büntette miatt I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a III. rendű, IV. rendű, V. rendű, IX. rendű és X. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Fővárosi Törvényszék 26.B.288/2011/231. számú és a Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.217/2017/25. számú ítéletét a III. rendű, a IV. rendű, az V. rendű, a IX. rendű és a X. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

- [1] A Fővárosi Törvényszék a 2017. január 24-én kihirdetett 26.B.288/2011/231. számú ítéletével: A III. rendű terheltet bűnösnek mondta ki tártettesként elkövetett hűtlen kezelés büntetében [Btk. 376. § (1) és (5) bekezdés a) pont]. Ezért őt 1 év 10 hónapi - végrehajtásában 3 évi próbaidőre felfüggesztett - szabadságvesztésre ítélte, s a terheltet előzetes mentesítésben részesítette. A IV. rendű terheltet bűnösnek mondta ki tártettesként elkövetett hűtlen kezelés büntetében [Btk. 376. § (1) és (5) bekezdés a) pont]. Ezért őt 1 év 8 hónapi - végrehajtásában 3 évi próbaidőre felfüggesztett - szabadságvesztésre ítélte, s a terheltet előzetes mentesítésben részesítette. Az V. rendű terheltet bűnösnek mondta ki tártettesként elkövetett hűtlen kezelés büntetében [Btk. 376. § (1) és (5) bekezdés a) pont]. Ezért őt 1 év 8 hónapi - végrehajtásában 3 évi próbaidőre felfüggesztett - szabadságvesztésre ítélte, s a terheltet előzetes mentesítésben részesítette. A IX. rendű terheltet bűnösnek mondta ki tártettesként elkövetett hűtlen kezelés büntetében [Btk. 376. § (1) és (5) bekezdés a) pont]. Ezért őt 1 év 10 hónapi - végrehajtásában 3 évi próbaidőre felfüggesztett - szabadságvesztésre ítélte, s a terheltet előzetes mentesítésben részesítette. A X. rendű terheltet bűnösnek mondta ki tártettesként elkövetett hűtlen kezelés büntetében [Btk. 376. § (1) és (5) bekezdés a) pont]. Ezért őt 1 év 10 hónapi - végrehajtásában 3 évi próbaidőre felfüggesztett - szabadságvesztésre ítélte. Valamennyi terhelt esetében a szabadságvesztés végrehajtásának elrendelése esetére annak fokozatát börtönben határozta meg azzal, hogy a terheltek legkorábban a büntetés kétharmad része kitöltését követő napon bocsáthatók feltételes szabadságra. A III. rendű, a IV. rendű, az V. rendű, a IX. rendű és a X. rendű terheltet - a többi terhelttel - egyetemlegesen 131.700.000 forint és annak 2004. június 24. napjától járó törvényes kamata a magánfél, az állam javára pedig 900.000 forint illeték megfizetésére kötelezte. A magánfél ezt meghaladó igényének érvényesítését egyéb törvényes útra utasította. Kötelezte továbbá a III. rendű terheltet 744.983 forint, a IV. rendű terheltet 1.016.353 forint, az V. rendű terheltet 811.903 forint, a IX. rendű terheltet 1.016.353 forint, a X. rendű terheltet 1.135.843 forint bünyügyi költség viselésére.
- [2] Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2018. február 28-án meghozott 5.Bf.217/2017/25. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a III. rendű, a IV. rendű, az V. rendű, a IX. rendű és a X. rendű terhelt tekintetében megváltoztatta. E terhelteknek felrótt bűncselekményt hanyag kezelés vétségének [1978. évi IV. törvény 320. § (1) és (2) bekezdés] minősítette, a tártettesi elkövetésre utalást mellőzte, és valamennyi terheltet megrovásban részesítette. A megítélt polgári jogi igény összegét 123.010.000 forintra mérsékelte, a kamatfizetésre vonatkozó rendelkezést akként módosította, hogy annak kezdő napja 2004. október 6., és e naptól kezdődően kötelesek a terheltek a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatot fizetni; továbbá a magánfél megnevezését helyesbítette. Egyebekben a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a III. rendű, a IV. rendű, az V. rendű, a IX. rendű és a X. rendű terhelt tekintetében helyben hagyta.
- [3] Az elsőfokú bíróság által megállapított - és a másodfokú bíróság által helyesbített - tényállás lényege a következő.
- [4] A II. rendű, III. rendű, IV. rendű, V. rendű, VI. rendű, VII. rendű, VIII. rendű, IX. rendű, X. rendű, XI. rendű, XII. rendű, XIII. rendű és XV. rendű terhelt 2004. évben az Önkormányzat képviselő-testületének tagjai voltak. A kerület polgármestere néhai I. rendű terhelt volt, II. rendű terhelt pedig a vagyonügyekért felelős alpolgármesterként járt el.
- Az Önkormányzat a jogszabályi felhatalmazások alapján a vagyongazdálkodás körében a következő önkormányzati rendeleteket alkotta.
- Az önkormányzat 2000. december 12. napján 2001. január 1-jei hatállyal megalkotta az önkormányzat tulajdonában lévő lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek elidegenítésének feltételeiről szóló az Önkormányzat képviselő-testületének 38/2000. (XII. 12.) számú rendeletét (a továbbiakban: Lakásrendelet), melynek hatálya alá tartoztak az önkormányzat kizárólagos tulajdonában álló - lakásokat és/vagy helyiségeket magukba foglaló - épületek is. A rendelet 1. számú melléklete határozta meg azokat az épületeket, közöttük - a 2002 óta a Világörökség részét képező - műemléki épületeket is, melyeket az önkormányzat átalakításra,

korszerűsítésre, felújításra jelölt ki. Ezen ingatlanokra a Lakásrendelet 9. § (3) bekezdése alapján elidegenítési szerződés értékhátártól függetlenül csak kijelölés útján volt köthető. A Lakásrendelet szerint - az elidegenítésre kijelölés során - az önkormányzat képviselő-testülete dönt arról, hogy a bentlakó bérlőknek vagy harmadik személynek kell megvásárlásra felajánlani az ingatlant [10. § (1) bekezdés], s ha nem a bérlőknek kell a képviselő-testület döntése alapján értékesíteni az épületet, a bérleti joggal terhelt lakás csak olyan feltétel előírásával jelölhető ki elidegenítésre, hogy a megállapodásnak a tulajdonjog átszállására vonatkozó része akkor léphet hatályba, ha a bérlő bérleti jogviszonya megszűnik [10. § (3) bekezdés]. A Lakásrendelet 31. § (1)-(4) bekezdése szerint, ha az 1. és 2. számú mellékletben felvett, a képviselő-testület döntése alapján nem a bérlők által használt lakásokra és helyiségekre harmadik személy vételi szándékot jelent be, abban meg kell jelölnie a felajánlott vételárat és a vételár megfizetésének feltételeit.

2004. május 25-i keltezéssel 2004. június 1-jei hatállyal a képviselő-testület megalkotta az önkormányzat tulajdonában lévő vagyonnal való gazdálkodás és rendelkezés szabályairól szóló 25/2004. (V. 25.) számú rendeletet (a továbbiakban: Vagyondirektívarendelet) annak érdekében, hogy vagyont megóvja, és lehetővé tegye annak leggazdaságosabb, legcélszerűbb felhasználását azzal, hogy azokban a kérdésekben kell a rendelet szabályait alkalmazni, melyekre az önkormányzat egyéb rendeletében nem rendelkezett.

A Vagyondirektívarendelet II. fejezete rögzítette az önkormányzati vagyon részeit, az ennek felhasználása során döntésre jogosultak körét. A Vagyondirektívarendelet 6. § c) pontja a műemlék épületeket az önkormányzat korlátozottan forgalomképes törzsvagyonának vagyontárgyai körébe sorolta. A Vagyondirektívarendelet 11. § (1) és (2) bekezdése szerint tulajdonosi döntéseket - többek között - a képviselő-testület hozhat, míg az önkormányzat tulajdonosi döntéséről szóló jognyilatkozatait a polgármester bocsátja ki. A Vagyondirektívarendelet 14. § (2) bekezdés c) pontja szerint a korlátozottan forgalomképes ingatlan elidegenítéséről 30.000.000 forint összegű értékhátár felett a képviselő-testület dönt. A Vagyondirektívarendelet IV. fejezete - az Áht. 108. § (1) bekezdésében írt felhatalmazás alapján - tartalmazta az értékesítés szabályait, így a 16. §-a a versenyeztetés szabályait rögzítette. A 16. § (1) bekezdése értelmében a 8. § szerint megállapított értékű, 200.000.000 forint összegű értékhátár feletti vagyontárgy, vagyonrész egyedi elidegenítése, hasznosítása, valamint a 300.000.000 forint összegű értékhátár feletti vagyontömeg együttes elidegenítése, hasznosítása - ha a törvény kivételt nem tesz - csak nyilvános, indokolt esetben zártkörű versenyeztetési eljárás útján, a legjobb ajánlatot tevő részére lehetséges, ideértve azt is, ha a kezelésbe adás nem önkormányzati vagyonkezelőnek vagy nem önkormányzati gazdasági társaságnak, önkormányzati társulásnak történik. A 16. § (4) bekezdés szerint a versenyeztetési eljárástól az önkormányzat érdekében a képviselő-testület - minősített többséggel elfogadott határozatával - eltekinthet, ha olyan kérdésben is meg kell állapodni, amelyek feltételei a kiírásban nem határozhatók meg, vagy amelyek egyoldalú meghatározása az elidegenítést, hasznosítást megghiúsítaná.

A Kúria Önkormányzati Tanácsa a Köf.5083/2012/4. számú, 2013. február 13. napján kelt határozatával megállapította, hogy az Önkormányzat Képviselő-testületének az önkormányzat tulajdonában lévő vagyonnal való gazdálkodás és rendelkezés szabályairól szóló 25/2004. (V. 25.) számú rendelete (Vagyondirektívarendelet) 16. § (4) bekezdése törvényellenes volt.

[5] Tényállás 1. pontja

A műemlék épület a Magyar Állam tulajdonában és azt Ingatlankezelő Vállalat kezelésében volt. Az ingatlan 1960 óta műemlék, majd az önkormányzat tulajdonába adta, az önkormányzat tulajdonjoga 1994. január 21. napján került az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre. Az ingatlan az önkormányzat korlátozottan forgalomképes vagyonába került, elidegenítéséhez a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter nevében eljáró Országos Műemlékvédelmi Hivatal (továbbiakban: OMVH) hozzájárulása volt szükséges, amit a fenti szakigazgatási szerv részletes tervdokumentáció megléte esetén adhatott meg. Az 1. számú Kft. (az ingatlan egyik üzlethelyiségének bérlője) 2003. május 20. napján vételi szándékot jelentett be az épület egészére, magára vállalva az épület műemléki előírások alapján történő felújításának költségeit. Az 1. számú Kft. képviselői, mivel ajánlatukra az önkormányzattól nem kaptak választ, 2003. őszén megbeszélést kezdeményeztek a II. rendű terheltnél, az önkormányzat akkori vagyonügyekért felelős alpolgármesterénél, aki tájékoztatta őket, hogy az önkormányzat az ingatlan elidegenítése tárgyában előrehaladott tárgyalásokat folytat a 2. számú Kft.-vel.

A 2. számú Kft. a 2004. január 21. napján kelt alapító okirattal, 3.000.000 forint jegyzett tőkével alakult. A 2. számú Kft. 2004. január 22. napján kelt - alapító okirata keltezésének napját követő nappal - levelében ugyancsak vételi ajánlatot tett az önkormányzatnak az ingatlan megvásárlására vonatkozóan az általános forgalmi adót is magában foglaló összesen 140.000.000 forint vételárért. Az értékebecslést az önkormányzat -

vételárképzésre vonatkozó önkormányzati Lakásrendelet szabályainak megjelölése nélkül - megbízása alapján 2004 februárjában a 3. számú Kft. végezte el, mely az ingatlan műemléki védettség alatt állását is értékelve a lakott állapotú értékét 138.946.000 forint + áfá-ban, míg beköltözhető forgalmi értékét 694.729.000 forint + áfá-ban állapította meg. Az általános forgalmi adó csak a helyiségeket terhelte. A Kulturális és Örökségvédelmi Hivatal által előírt felújítási munkálatok költségét 839.256.646 forintban határozta meg. Az ingatlan beköltözhető forgalmi értéke - a 3. számú Kft. értékbecslésével szemben - 2004. évben 780.000.000 forint, míg lakott értéke 312.000.000 forint volt. A 2. számú Kft. 2004. június 9. napján kelt, néhai polgármesterhez címzett újabb beadványában megerősítette vételi szándékát, így az épületért lakott állapotban, a várható kiürítési költségek figyelembevételével 150.000.000 forint vételárat ajánlott fel. Azt azonban - szemben az első ajánlatával - nem tüntette fel, hogy ez nettó vagy bruttó összeg.

A 4. számú Kft. 2004. június 2. napján kelt vételi ajánlatát 2004. június 10. napján nyújtotta be az Önkormányzathoz; az ingatlan 150.000.000 forintért történő megvételére, a bérlőkkel közös gazdasági társaság keretében történő fejlesztésére, üzemeltetésére tett ajánlatot. A vételi ajánlatban szereplő ár az áfát is tartalmazta, illetve az ingatlanon végrehajtandó felújítási munkálatok költségét 850-900.000.000 forint közé tette, míg a teljes beruházás értékét 1.300.000.000 forintban becsülte meg.

Az 1. számú tanú az 5. számú cég képviseletében 2004. június 16. napján írásbeli vételi ajánlatot tett az ingatlanra bruttó 170.000.000 forintos vételár megjelölése mellett. Az ajánlat 2004. június 17. napján került beadásra a polgármesteri hivatalba, azt a néhai polgármester titkárnöje vette át. Az aznapi képviselő-testületi vitában - erre a vételi ajánlatra utalva - a pályáztatásra irányuló javaslat indokaként elhangzott, hogy érkezett be az önkormányzathoz más ajánlat is.

A II. rendű terhelte és a polgármester az előkészítés során általuk akkor ismert 2. számú Kft., valamint 4. számú Kft. ajánlatait áttekintette, és megbeszéltek, hogy azok közül csak a 2. számú Kft. ajánlatát továbbítják a képviselő-testület felé. A II. rendű terhelte az ajánlat továbbításakor azt a szóbeli instrukciót adta a képviselő-testülethez benyújtandó határozati javaslatra vonatkozó előterjesztés elkészítéséhez, hogy azt a 2. számú Kft. kérelmében foglaltak szerinti feltételekkel, versenytárgyalás mellőzésének feltüntetésével szövegezzék meg, annak ellenére, hogy tudatában volt, miszerint mind a vételárként felajánlott összeg, mind az ingatlan versenytárgyaláson kívül történő elidegenítése a Lakásrendelet és a Vagyonrendelet szabályaival ellentétes.

A képviselő-testület 2004. június 17-i ülésén 24. számú napirendi pont alatt tárgyalta az előterjesztést. Az ülésen számos olyan képviselői indítvány és észrevétel hangzott el, melyben a konstrukció helyességét vitatták, a vételárat kifogásolták, valamint ellenőrző igazságügyi értékbecslést és nyilvános, továbbá meghívásos pályáztatást, de az előterjesztés napirendről történő levételét, illetőleg az elidegenítés tárgyában történő döntés elhalasztását is indítványoztak, ezeket azonban az előterjesztő a II. rendű terhelte és támogatói sorra elutasították.

A képviselő-testület 13 fő - a néhai polgármester, a II. rendű, a III. rendű, a IV. rendű, az V. rendű, a VI. rendű, a VII. rendű, a VIII. rendű, a IX. rendű, a X. rendű, a XI. rendű, a XII. rendű és a XIII. rendű terhelte - igen szavazatával, 6 nem, és 1 tartózkodó szavazat mellett az eredeti formájában elfogadta az előterjesztést, és a 275/2004. (VI. 17.) számú határozatban úgy rendelkeztek, hogy „a képviselő-testület a versenytárgyalás tartásától eltekint”. A terheltek a Vagyonrendelet versenyeztetésre vonatkozó szabályait anélkül mellőzték, hogy a Vagyonrendelet 16. § (4) bekezdésében meghatározott feltételek fennálltak volna.

2004. szeptember 6-án több, részleteiben már fel nem deríthető további vételi ajánlat is érkezett az ingatlanra a polgármesteri hivatalhoz, továbbá az önkormányzat képviselő-testületének Polgári Koalíció frakciójának tagjai is a 2004. október 21. napján kelt és a néhai polgármesternek címzett levelükben szintén vételi ajánlatot jelentettek be, tiltakozásuk kifejezésére. 2004. október 21. napján megtartott testületi ülésén ismét számos - az ingatlan liciten történő értékesítésére, a vevő személyében való döntésre az összes ajánlat figyelembevételével kerüljön sor, az ingatlan vételárának legalább 350.000.000 forintban történő meghatározására irányuló - módosító javaslat született, amelyet a képviselő-testület többsége nem támogatott. Az önkormányzat a képviselő-testület határozata alapján 2004. november 24. napján kötötte meg az adásvételi szerződést a 2. számú Kft.-vel, a társaság az összesen 169.887.250 forint vételár kifizetését 2005. április 25. napján teljesítette az önkormányzat részére. Az ingatlanra az ingatlan-nyilvántartási hatóság 2005. május 2. napján bejegyezte a 2. számú Kft. tulajdonjogát.

[6] A másodfokú bíróság a tényállás 1. pontja vonatkozásában helyesbítésként rögzítette a következőket.

A II. rendű terhelte és a polgármester a 275/2004. (VI. 17.) számú határozatban azért döntöttek a

versenyeztetés mellőzése mellett, hogy kizárólag a 2. számú Kft. ajánlatáról lehessen dönteni. A többi terhelt azért döntött a törvényben írt versenyeztetési kötelezettségük mellőzése mellett, mert a tőlük elvárható körülmények tekintetét elmulasztották, és ekként gondatlanságból nem tudtak arról, hogy a versenyeztetés mellőzésére felhozott indokok erre nem nyújtottak törvényes alapot. Mindezek alapján II. rendű, III. rendű, IV. rendű, V. rendű, VI. rendű, VII. rendű, IX. rendű, X. rendű, XI. rendű, XII. rendű és XIII. rendű terheltek azzal, hogy az ingatlan elidegenítésére vonatkozó előterjesztésben szereplő határozati javaslatot 2004. június 17. napján az Önkormányzat képviselő-testületének tagjaként az Ötv. 80. § (1) bekezdésén alapuló vagyongazdálkodási jogkörben megszavazták, közreműködtek abban, hogy az önkormányzati tulajdonban álló ingatlant az önkormányzati vagyonnal való felelős, rendeltetésszerű gazdálkodásnak az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 104. § (3) bekezdésében meghatározott, és a 108. § (1) bekezdése szerinti, a kötelező versenyeztetésre vonatkozó rendelkezések megszegésével, valamint a 25/2004. (V. 25.) számú önkormányzati rendelet 16. §-ában írt szabályok megszegésével értékesítették a 2. számú Kft. részére, amellyel a II. rendű terhelt eshetőlegesen szándékkal, a többi terhelt pedig gondatlanságból az Önkormányzat sérelmére 162.000.000 forint vagyoni hátrányt okoztak az ingatlan tényleges beköltözhető forgalmi értékének (780.000.000 forint) 60%-a, vagyis a 312.000.000 forint és a 2. számú Kft., mint vevő által ténylegesen kifizetett nettó 150.000.000 forint különbözete alapján.

[7] Tényállás 2. pontja

A múzeumot magában foglaló műemlék épület (palota) az önkormányzat tulajdonába került, a tulajdonjog változásának bejegyzésére 1995. február 14. napján került sor. A műemléki jelleg a tulajdoni lapra 1996. április 13. napján került bejegyzésre. Az ingatlan az Önkormányzat korlátozottan forgalomképes vagyonába került, elidegenítéséhez a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter nevében eljáró Országos Műemlékvédelmi Hivatal hozzájárulása volt szükséges.

A 6. számú Kft. a 2004. június 4. napján kelt alapító okirattal, 3.000.000 forint jegyzett tőkével alakult, összesen három vételi ajánlatot nyújtott be; a cégnyilvántartásba 2004. július 20. napján - 2004. június 4-i hatállyal - bejegyzett kft. előtársaságként, ebbéli minőségének fel nem tüntetésével 2004. június 7. napján (ún. második) vételi ajánlatot tett. A 6. számú Kft. ajánlataiban - mivel az első ajánlat idején a cég még létre sem jött, a második és harmadik ajánlat idején pedig még bejegyzésére sem került sor - a referenciákra hivatkozás és annak megjelölése is, hogy a bérleti jogok megváltásához szükséges 500-650.000.000 forintot a társaság folyamatosan rendelkezésre tartja, valótlan volt.

A II. rendű terhelt a 2004. június 7. napján kelt és a 2004. június 17-i ülésre szóló előterjesztésében javasolta a képviselő-testületnek az ingatlan elidegenítését a 6. számú Kft.-nek. Az előterjesztés, valamint a határozati javaslat szövege szerint az ingatlan vételára 328.110.000 forint, és tartalmazta, hogy a képviselő-testület a Vagyonrendelet 16. § (4) bekezdése alapján tekintsen el a versenytárgyalás tartásától.

Az ingatlan - az alkotórészt képező műtárgyakkal együttes - 2004. júniusi beköltözhető forgalmi értéke 919.690.000 forint, míg a lakott értéke 451.210.000 forint volt a 3. számú Kft. értékbecslésével szemben.

A képviselő-testület a 2004. június 17. napján tartott ülésen, 26. számú napirendként tárgyalta az előterjesztést. Az ülésen ezen ingatlan tekintetében is több képviselői indítvány és észrevétel hangzott el, melyben a napirend levételét, az ingatlan versenytárgyaláson történő értékesítését, a műemléki elemek felértékelésének hiánya miatt ellenőrző értékbecslés készítését javasolták, illetve annak mellőzésének indokaira kérdeztek rá. Ezen túl a hozzászóló képviselők előadták, hogy ez a legjobb állapotban lévő önkormányzati tulajdonú épület, és erre tekintettel a vételár igen alacsony. A II. rendű terhelt mint előterjesztő a javaslatokat nem fogadta be, majd ezt követően a napirendről történő levételt, az ellenőrző értékbecslés készítését és a licit útján történő értékesítést a képviselő-testület három külön, név szerinti szavazás keretében elutasította.

A képviselő-testület a néhai polgármester, II. rendű, III. rendű, IV. rendű, V. rendű, VI. rendű, VII. rendű, VIII. rendű, IX. rendű, X. rendű, XI. rendű, XII. rendű, XIII. rendű és XV. rendű terhelt igen szavazatával, 5 nem és 1 tartózkodó szavazat mellett az előterjesztést eredeti formájában elfogadta, és a 283/2004. (VI. 17.) számú határozatban úgy rendelkezett, hogy a képviselő-testület a versenytárgyalás tartásától eltekint, és a Vagyonrendelet 14. § (2) bekezdés c.) pontja alapján úgy dönt, hogy az ingatlant tulajdonjog fenntartással elidegeníti a 6. számú Kft. részére.

Az önkormányzat a képviselő-testület határozata alapján 2004. június 24. napján kötötte meg az adásvételi szerződést a 6. számú Kft.-vel, melyet az önkormányzat részéről a néhai polgármester írt alá, illetve ellátta kézjegyével a II. rendű terhelt is. A vevő a szerződéskötéssel egyidejűleg 32.820.000 forint foglalót -

ténylegesen azonban csak 2004. július 7. napján - fizetett meg, a fennmaradó 295.380.000 forint vételár megfizetésére 2004. szeptember 6-án került sor, a 6. számú Kft. tulajdonjoga pedig a Földhivatal 2004. október 6. napján kelt, 273.918/2/2004. számú határozatával az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre került.

- [8] A másodfokú bíróság a tényállás 2. pontja vonatkozásában helyesbitésként rögzítette a következőket.
- A III. rendű, a IV. rendű, az V. rendű, a VI. rendű, a VII. rendű, a IX. rendű, a X. rendű, a XI. rendű, a XII. rendű, a XIII. rendű, a XV. rendű terheltek a törvényben előírt versenyeztetési kötelezettség mellőzésével azért értett egyet, mert a tőlük elvárható körülmények tekintetét elmulasztották, és ekként gondatlanságból nem tudtak arról, hogy a versenyeztetés mellőzésére felhozott indokok erre nem nyújtottak törvényes alapot. Mindezek alapján a néhai polgármester, a II. rendű, a III. rendű, a IV. rendű, az V. rendű, a VI. rendű, a VII. rendű, a VIII. rendű, a IX. rendű, a X. rendű, a XI. rendű, a XII. rendű, a XIII. rendű és XV. rendű terheltek azzal, hogy az ingatlan elidegenítésére vonatkozó előterjesztésben szereplő határozati javaslatot 2004. június 17. napján az Önkormányzat képviselő-testületének tagjaként, az Ötv. 80. § (1) bekezdésén alapuló vagyongazdálkodási jogkörben megszavazták, a II. rendű terhelte szándékosan, a további terheltek gondatlanságból megszegték az önkormányzati vagyonnal való felelős, rendeltetésszerű gazdálkodásnak az Áht. 104. § (3) bekezdésében meghatározott, valamint a 108. § (1) bekezdése szerinti, a kötelező versenyeztetésre vonatkozó rendelkezéseket, a 25/2004. (V. 25.) számú önkormányzati rendelet 16. §-ában írt szabályokat, így közreműködtek abban, hogy az önkormányzat a 919.690.000 bekölthető forgalmi értékű, 451.210.000 forint lakott értékű ingatlanvagyonát 328.200.000 forintért értékesítse a 6. számú Kft. részére. A II. rendű terhelte szándékosan, a III. rendű, a IV. rendű, az V. rendű, a VI. rendű, a VII. rendű, a IX. rendű, a X. rendű, a XI. rendű, a XII. rendű, a XIII. rendű és a XV. rendű terheltek gondatlanságból ezzel az Önkormányzat sérelmére 123.010.000 forint vagyoni hátrányt okoztak.

II.

- [9] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a III. rendű, a IV. rendű, az V. rendű, a IX. rendű és a X. rendű terheltek védője a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontját megjelölve terjesztett elő felülvizsgálati indítványt elsődlegesen e terheltek felmentése és a polgári jogi igény elutasítása, másodlagosan az eljárás - polgári jogi igényre is kiterjedő - megszüntetése érdekében.
- [10] Indokai szerint a hanyag kezelés törvényi tényállásának megállapításához szükséges követelmények - a vagyon kezelésére vagy felügyeletére vonatkozó megbízás közvetlenül törvényen alapszik, annak tartalma, az abból eredő kötelezések törvényi meghatározása - az eljáró bíróságok által hivatkozott jogszabály és az eljárásban vizsgált vagyonrendelet alapján nem állapíthatók meg. A hanyag kezelés törvényi tényállásának megvalósulásához az Áht.-ban (mint törvényben) konkrétan körülírt vagyongazdálkodási kötelezettségre lenne szükség, ilyen azonban nincs, s erre a másodfokú bíróság sem tudott konkrét törvényhelyet megjelölni. Az Áht. utaló szabályt tartalmaz, s egy alacsonyabb rendű jogszabály körébe utalja a kérdés rendezését, ám alacsonyabb rendű jogszabály megszegése nem eredményezi a hanyag kezelés törvényi tényállásának megvalósulását. A képviselő-testület vagyongazdálkodási kötelezettségéről sem lehet szó, mivel a tulajdonost megillető jogok gyakorlására az Önkormányzati törvényben, illetőleg az Alkotmányban történő felhatalmazás nem egyenlő a büntetőjogi tényállás elemeként megkívánt, konkrétan körülírt törvényen alapuló vagyongazdálkodási kötelezettséggel. Kifogásolja a vagyoni hátrány megállapíthatóságát azzal, hogy az ingatlan esetében a vagyoni hátrány megvalósulásának alapját képező adásvételi szerződésről a Legfelsőbb Bíróság kimondta, hogy semmis, ez alapján az ingatlan tulajdonjoga visszakerült az önkormányzathoz, így a bűncselekmény elbírálásakor már nem állt fenn a vagyoni hátrány. Emellett az ingatlan esetében is kimondta az adásvételi szerződés érvénytelenségét a Kúria. A felülvizsgálati indítvány szerint hiányzik az okozati összefüggés a kötelezettség megszegése és a vagyoni hátrány között. A bűncselekmény megvalósulásához és a tényállás kimerítéséhez az egyén önálló cselekményét kell vizsgálni, egyedüli cselekedetének alkalmasnak kell lennie arra, hogy a bűncselekményt

megvalósítsa. A terheltek magatartása, az, hogy szavazatot adtak le, önmagában nem alkalmas arra, hogy a hanyag kezelés törvényi tényállását megvalósítsa. Az ítélet a kollektív képviselő-testületi határozatra is csak azt állapítja meg, hogy az oksági folyamatot elindította, így még e határozat sem alkalmas arra, hogy az oksági folyamat teljes legyen.

Az indítványozó vitatja, hogy a terheltek terhére a gondatlanság megállapítható. Álláspontja szerint, ha a jogszabályi megfelelést biztosító szervek, személyek nem észlelték, hogy a meghozott határozatok ellentétesek a hatályos jogszabályokkal, ezért a képviselő-testület tagjaitól sem várható el, hogy ezt felismerjék, vagy kételkedjenek egy ilyen széles kört felölelő jogszabályi alapon nyugvó garanciális rendszerben. A terheltek tévedésben voltak, de tévedésüket nem önhiba okozta, hanem a polgármester, aki aláírásával látta el az ülésen elfogadott jegyzőkönyveket, illetőleg az, hogy a jegyző nem jelezte az elfogadott határozatok jogszabályoknak nem megfelelő voltát, és továbbította azt a közigazgatási hivatal vezetőjének, valamint az, hogy a közigazgatási hivatal vezetője nem tett törvényességi észrevételt határidő tűzésével a képviselő-testület irányába, nem kezdeményezte az önkormányzat gazdálkodását érintő vizsgálat lefolytatását sem az Állami Számvevőszéknél. A terheltek részére egyetlen irányból sem érkezett jelzés a döntésük jogszerűtlen volta körében. Döntésüket egy olyan előterjesztésre alapozták, amely tudomásuk szerint már több, feladatköre alapján jogi vizsgálatot lefolytató személy jóváhagyásán átjutott, azt döntésre előkészítettéként átadták. A terheltek ezen garanciákban okkal bízhattak. A bíróság olyan elvárást támasztott a terheltekkel szemben, amely az általános elvárhatósági szintet jóval meghaladja. Az ingatlan kapcsán kifejti a felülvizsgálati indítvány, hogy a 3. számú Kft. által készített értékbecslés, amely alapján a képviselő testület a döntést meghozta, rögzíti, hogy ezen ingatlan értéke 138.946.000 forint. Ez a Vagyonrendelet 16. §-ában meghatározott értékhatár alatt volt, az alapján a versenyeztetési eljárás nem volt indokolt. Az ingatlan kapcsán a bírósági eljárás során az igazságügyi szakértő (magánszakértő) a lakott ingatlan értékét 144.000.000 forintban állapította meg, ami a helyi rendeleti szabályozásba illesztett értékhatárt szintén nem haladja meg, így mindkét ingatlan kapcsán a felülvizsgálati indítvány arra a következtetésre jut, hogy a terheltek terhére rótt cselekmény nem bűncselekmény, így felmentésük indokolt. Az indítványozó hivatkozott arra, hogy az ingatlan vonatkozásában a hanyag kezelés vétsége elévült. Álláspontja szerint az ingatlan vonatkozásában a terheltek terhére rótt cselekmény nem bűncselekmény, így törvényi egységet sem alkothat az ingatlan vonatkozásában megvalósult cselekménnyel. A képviselő-testület 2004. június 17. napján tárgyalta az ingatlan ügyét. A vevő tulajdonjoga 2004. október 6. napján került bejegyzésre az ingatlan-nyilvántartásba. A feljelentés 2009. április 15. napján érkezett be, a nyomozás elrendelésére 2009. április 24. napján került sor, így a 3 éves elévülési idő már eltelt.

[11] A Legfőbb Ügyészség BF.294/2019/1. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt a terheltek bűnösségének megállapítást támadó részében alaptalannak, más részében törvényben kizártnak tartotta. Az ügyész kifejtette, hogy alaptalan a felülvizsgálati indítvány az ingatlanra vonatkozóan megvalósított cselekmény elévülését állító részében is; az ingatlan kapcsán pedig az elévülés szóba sem jöhet. Az indítvány arra hivatkozik, hogy az ezen ingatlannal kapcsolatos cselekmény nem bűncselekmény, ezért törvényi egységet sem alkothat az ingatlannal kapcsolatos cselekménnyel. Ezen érvelésnek azonban az ügyész szerint téves már az a kiindulópontja is, hogy az ingatlannal kapcsolatban elkövetett terhelti cselekmény nem bűncselekmény. A felülvizsgálati indítvány okfejtésével szemben e cselekmény törvényi egységet alkot az ingatlannal kapcsolatosan megvalósított cselekménnyel, így annak mint a törvényi egység rész-cselekményének az önálló elévülése kizárt. Mindezért az ügyész a megtámadott határozatnak a III. rendű, a IV. rendű, az V. rendű, a IX. rendű és a X. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartását indítványozta.

[12] Az indítványozó a Legfőbb Ügyészség átiratára tett észrevételében kifejtette, hogy az önkormányzati képviselők a hatályos és érvényes rendelkezéseket figyelembe véve hozták meg döntésüket, a Vagyonrendelet 16. § (4) bekezdése alapján pályáztatási kötelezettség nem állt fenn, ezért a terhelti oldalon köteleességszegés nem történt. Álláspontja szerint a bíróság nem bizonyította, hogy az ingatlan esetében milyen érték alapján állapította meg a pályáztatási kötelezettség fennálltát, és a védelem bizonyítékait indokolás nélkül mellőzte. Változatlanul hivatkozott arra, hogy a terheltek terhére rótt cselekmény nem bűncselekmény.

[13] A Legfőbb Ügyészség BF.294/2019/4. számú átiratában korábbi indítványát pontosította. Az ügyész hivatkozott a Kúria a jelen alapügy két másik terheltjét - VII. rendű és XV. rendű terheltet - érintő felülvizsgálati indítványt elbíráló, 2019. április 4. napján kelt Bf.III.1.310/2018/22. számú

végzésében foglaltakra, amely a terheltek cselekményének minősítését ugyanakkor tévesnek találta. Eszerint a felülvizsgálattal érintett terheltek cselekményének törvényes minősítése jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntette, melyet mint önálló tettesek valósítottak meg. Az ügyész szerint a Kúria által kifejtettek a jelen felülvizsgálattal érintett terheltek vonatkozásában is helytállóak, így esetükben is tévesen minősítette a másodfokú bíróság a cselekményt hanyag kezelés vétségének jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntette helyett.

III.

- [14] A felülvizsgálati indítvány egyik érintett terhelt esetében sem alapos.
- [15] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a Be. 648. §-a valamennyi felülvizsgálati okra kiterjedően rögzíti, miszerint felülvizsgálatnak csak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen van helye és a jogerős bírósági határozatban rögzített tényállás alapulvételével, kizárólag a Be. 648. § a)-c) pontjában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [16] Kétségtelen, hogy a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja szerint felülvizsgálatnak van helye, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor.
- [17] Nem sértett törvényt az eljáró bíróság, amikor a III. rendű, a IV. rendű, az V. rendű, a IX. rendű és a X. rendű terhelt büntetőjogi felelősségét megállapította, és helyes az alkalmazandó Btk. megválasztása is.
- [18] Az indítványozó hivatkozott arra, hogy bűncselekmény elkövetésére nem került sor, az ingatlan esetében az általános pályáztatási (versenyeztetési) kötelezettség alóli kivétel érvényesült, így vagyonkezelői kötelezettségszegés nem következett be. Utalt arra, hogy a terheltek magatartása, az, hogy szavazatot adtak le, önmagában nem alkalmas arra, hogy a hanyag kezelés törvényi tényállását megvalósítsa.
- [19] Eldöntendő kérdés tehát, hogy az önkormányzati (állami) vagyonnal való gazdálkodás során az önkormányzati képviselő terheltek a szóban forgó ingatlanok versenyeztetés nélküli értékesítése tárgyában hozott határozatok meghozatala során leadott igenlő szavazatukkal büntetőjogi tilalomba ütköző - hűtlen vagy hanyag kezelés törvényi tényállásába illeszkedő - elkövetési magatartást tanúsítottak-e, magatartásuk és a vagyoni hátrány között okozati összefüggés fennáll-e, alanyi oldalon bűnösségük (szándékosság vagy gondatlanság) megállapítható-e.
- [20] Az elsőfokú bíróság a III. rendű, a IV. rendű, az V. rendű, a IX. rendű és a X. rendű terhelt bűnösségét - a váddal egyezően - társtettesként elkövetett hűtlen kezelés büntetében állapította meg [Btk. 376. § (1) bekezdés és (5) bekezdés a) pont].
- [21] A Btk. 376. § (1) bekezdése - az elkövetés idején hatályos 1978. évi IV. törvény 319. § (1) bekezdésével egyezően - kimondja, hogy akit idegen vagyon kezelésével bíztak meg, és ebből folyó köteletségének megszegésével vagyoni hátrányt okoz, hűtlen kezelést követ el.
- [22] A másodfokú bíróság a terheltek terhére megállapított bűncselekményt hanyag kezelés vétségének [1978. évi IV. törvény 320. § (1) és (2) bekezdés] minősítette, a társtettesi elkövetésre utalást mellőzte
- [23] A 320. § (1) bekezdése szerint, akit olyan idegen vagyon kezelésével, felügyeletével bíztak meg, amelynek kezelése vagy felügyelete törvényen alapul, és ebből folyó köteletségének megszegésével vagy elhanyagolásával gondatlanságból vagyoni hátrányt okoz, vétséget követ el. A (2) bekezdés alapján a cselekmény három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ha a hanyag kezelés különösen nagy vagy ezt meghaladó vagyoni hátrányt okoz.
- [24] Az elkövetés korabeli Alkotmány 9. § (1) bekezdésének az a tétele, hogy a „köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú és egyenlő védelemben részesül”, mindkét fajta tulajdonnak a saját eszközeivel való védelmét jelenti. A köztulajdon vonatkozásában a köz használatára szánt vagyon,

valamint a közcélok megvalósítását, ellátását célzó vagyont e célra tekintettel és annak érdekében védendő. A közvagyon kezelésének átláthatósága közérdek. A közvagyonnak az Alkotmány 11. §-a szerinti magánjogi formációban vagy más szervezeti formában való kezelése e felelősséget nem oldja fel, a közvagyonnal való gazdálkodást nem teszi magángazdálkodássá.

- [25] Ezzel egyező, összhangban álló az Alaptörvény 38. cikk (5) bekezdése, melynek értelmében az állam és a helyi önkormányzat tulajdonában álló gazdálkodó szervezetek törvényben meghatározott módon, önállóan és felelősen gazdálkodnak a törvényesség, a célszerűség és az eredményesség követelményei szerint.
- [26] Az állam vagyonával való gazdálkodás, az állami vagyon működtetése az elfogadott költségvetés szabta keretek között, a vagyon vonatkozásában meghatározott állami célok, a közcél, a közérdek javára történik. Ennek betartásáért mindenki felelős, legelső sorban az állami hatalommal felruházott személyek, testületek, és a közvagyon vagy annak valamely része kezelésével megbízott köztisztviselők, közalkalmazottak. Az állam vagyonával való gazdálkodás során érvényes a kétezer éves európai norma: a köz érdeke a legfőbb törvény (a *salus rei publicae suprema lex elve*), ennek tartalmi, lényeg szerinti betartása és betartatása a felsorolt személyek, testületek felelőssége.
- [27] Kétségtelen, hogy bizonyos cselekvések motiváltsága erősen cél-, illetve eredményorientált lehet. Ezek a piaczgazdaságban tapasztalható szokásos, sokszor kizárólagos motiváltságok gyakran szubjektív megfontolások. Ugyanakkor a közpénzzel, közvagyonnal gazdálkodás természetéből adódóan e területeken a gazdálkodás biztonságának szempontja nem szorulhat az eredményességi elvárások mögé, azt nem lehet kiszolgáltatni szubjektív megfontolásoknak.
- [28] Az intézményi, hatásköri és pénzügyi/számviteli rend megléte és betartása épp azért szükséges, hogy az állami, illetve önkormányzati szervek piaci veszteségének elkerülése ne esetleges, szubjektív megfontolásokon, vakmerőségen múljon. Ezen rend valamely elemének megszegése minden esetben kötelességszegés, ami óhatatlanul szaporítja az adott gazdálkodás esetlegességeit, és növeli a hátrány bekövetkezésének kockázatát, illetve csökkenti annak elkerülése esélyeit. Vagyis ilyen kötelességszegés esetén egyfelől gyengül az adott gazdálkodási tevékenység feletti, közérdekből gyakorolt uralom, másfelől erősödik a piaci érdekeknek való kiszolgáltatottság, mindennek pedig velejárója, hogy a szubjektív alapú bizakodás válik a piaci veszteség elkerülésének zálogává.
- [29] Merőben eltérő a helyzet, ha a gazdálkodási tevékenység nem az állami, önkormányzati tulajdont jelentő vagyoni kört érinti. E gazdálkodó szervezetek a gazdasági tevékenységük keretében piaci szereplőként szükségszerűen az elérhető legnagyobb haszon elérésére törekednek, és a különböző jogügyletek megkötése során ezt a sajátos érdeküket nyilvánvalóan igyekeznek érvényesíteni. Optimális esetben az ekként létrejött megállapodás mindegyik szerződő fél igényét kielégíti, előfordulhat azonban, hogy valamelyik fél különböző megfontolásokból - akár gazdasági kényszer, akár stratégiai, üzletpolitikai ok folytán - hátrányosabb feltételekkel is vállalja az ügyletkötést, ami a másik fél számára természetesen a szokásosnál nagyobb előnnyel jár. Ez utóbbi helyzet sem változtat azon, hogy az ügyleti akarat kialakítása mindig a szokásos gazdasági racionalitást tükröző mérlegelés eredménye. Ilyenkor az elért gazdasági előny (hátrány) - jogszerű voltánál fogva - a büntetőjog körén kívül esik, még akkor is, ha a szerződés (megállapodás) az adott jogviszonyra vonatkozó előírásoknak nem mindenben felelt meg (BH 2018.161.).
- [30] A magyar büntető anyagi jog bűnösségen alapuló felelősségi elvéből [1978. évi IV. törvény 10. § (1) bekezdés, Btk. 7. §, 8. §] következően az alanyi bűnösség (szándékosság vagy gondatlanság) minden bűncselekmény szükséges ismérve. Következésképpen a magyar büntetőeljárásnak valamely természetes személy büntetőjogi felelősségének tisztázása a célja [vö. 1998. évi XIX. törvény 2. § (2) bekezdés, Be. 6. § (2) bekezdés].
- [31] Jelen ügyben eldöntendő kérdés, hogy az irányadó tényállás alapján igényel-e érdemben büntetőjogi megítélést valamely tényállás szerinti (és a vádban felrótt) magatartás.

- [32] Az igen szavazat leadása magatartás, s mint ilyen, büntetőjogilag vizsgálható, ha pedig büntetőjogi tényállás megvalósításához vezet, akkor büntetőjogilag értékelhető. Az egyébként tényállásszerű magatartás megléte esetében vizsgálni kell a tényállásszerű magatartás jogellenességét.
- [33] A Kúria vizsgálta ehhez képest az irányadó tényállás alapján, hogy van-e tényállásszerűség, ha igen, mely bűncselekményre nézve, és megállapítható-e a bűnösség. Ez tehát a tárgyi oldalról kiinduló és az alanyi oldal elemeivel összefüggő vizsgálat. Mindig először az tisztázandó, hogy mi történt, és utána, hogy az milyen tudattal valósult meg.
- [34] Kétségtelen, hogy az alanyi bűnfelelősség elvén alapuló Btk. érzéketlen a bűnelkövető és valamely jogi személy, szervezet, testület között meglévő, s cégjogi, szervezeti-működési szabályzattal lefedett, leplezett - orgazda, nyeréskedő, palástoló - tartalmú kapcsolat iránt. Erre egyfelől a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. törvény rendelkezései adnak megoldást.
- [35] Nyilvánvaló, hogy ugyanezen kérdés a testületi működés, döntéshozatal kapcsán szintén felmerülhet. E körben adott egyfajta iránymutatást az eljáró bíróság által is felidézett eseti döntés. Eszerint a testület a döntéseit a természetes személy tagjainak szavazatával hozza. A testületi döntés tehát nem jöhet létre a tagjainak a közreműködése nélkül. Ebből következik, hogy a testület tagjai a testületi döntés kialakítását jelentő szavazataikért felelősséggel tartoznak, a felelősségük a testületi döntésben nem oldódhat fel. A testület tagjainak személyes felelősségére vonatkozó ezen megállapítás általános érvényű, ami azt jelenti, hogy a testület természetes személy tagjainak a felelőssége nemcsak polgári jogi lehet, hanem büntetőjogi is, amennyiben a testületi döntés meghozatala során tanúsított magatartásukkal a büntetőtörvényben meghatározott valamely bűncselekmény törvényi tényállását valósítják meg. Ez az általános érvényű megállapítás a hűtlen vagy hanyag kezelés bűncselekményére is vonatkozik (BH 2005.43.).
- [36] Ehhez képest szembetűnő különbség azonban jelen ügyben, hogy bár szintén állami vagyonnal való gazdálkodással kapcsolatos döntéshozatalról van szó, viszont nem egy részvénytársaság igazgatóságának tagjai, hanem népképviselői alapon választott testület tagjai esetében.
- [37] A helyi önkormányzatokról szóló törvény meghatározza a települési képviselő feladatait, alapvető jogait, kötelességeit. A törvény a képviselői feladatok között első helyen határozza meg a választók érdekeinek képviseletét, mely a település egészéért vállalt felelősséggel kell, hogy megvalósuljon. A képviselő felelőssége a testületi döntések meghozatalánál és képviselői tevékenysége során ebből ered; a választások során a képviselő-testület a település egésze érdekeinek képviseletére kap megbízást. Mindezt akkor tudja képviselni, ha él a részére biztosított jogosítványjaival, és azokat a közösség érdekében gyakorolja.
- [38] Valójában tehát nem önmagában a választás során kialakult politikai viszony alapján való megállapodások vezetnek jogellenes helyzethez, hanem általában véve az, ha rejtett, eltitkolt körülmény válik egy döntéshozatal során jelentőssé.
- [39] Jelen esetben kétségtelen, hogy az adott önkormányzat - választás eredményeként kialakult - belső politikai viszonyai nem voltak rejtettek, amint az sem, hogy abban ki mit képvisel.
- [40] A büntetőjog alanyi bűnfelelősség elve alapján bűncselekmény alanya lehet olyan bűnelkövető, aki egyedül vagy társas (társtettes, részes, csoportos) elkövetés formájában valósítja meg a törvényi tényállást. Ha azonban az elkövetés valamely testület működése során, annak keretében valósul meg, akkor az elkövetői magatartás nem társas bűnelkövetői kapcsolat, hanem minden esetben önálló tettesség. Ez azonos elvi alapot jelent a kiskorú veszélyeztetése bűncselekményének alapesetét megvalósító elkövető önálló tettesi minőségével. Az elkövetői magatartás önálló kifejtésének és nem pedig a közös vagy együttes elkövetésnek van jelentősége, mivel minden elkövető személyre (a saját személyére) szabott kötelezettséget szeg meg.
- [41] A hűtlen kezelés jogi tárgya a vagyon megóvásához fűződő tulajdonosi érdekek.

- [42] Dr. Angyal Pál szerint: „Jogi tárgya a hűtlen kezelésnek egyfelől annak, kinek vagyona harmadik személy kezelésére, gondozására, felügyeletére van bízva, ahhoz való joga, hogy vagyoni érdekei megóvassanak, és illetőleg, hogy vagyonában a kezelés stb. körüli cselekmények következtében kárt ne szenvedjen, - másfelől az idegen vagyon kezelő, gondozó, felügyelő részén fennálló jogszempontú köteleességek teljesítéséhez fűződő elvárhatóság jogilag védett érdeke” (vö. A Magyar Büntetőjog Kézikönyve).
- [43] Hűtlen kezelés: vagyoni hátrányt okozó visszaélés az idegen vagyon kezelésére vonatkozó megbízatással; elkövetési magatartása a vagyonkezelési kötelezettség megszegése. A vagyonkezelési kötelezettség tartalmát megállapíthatják jogszabályok, hatósági határozatok, megbízási szerződések, belső szabályzatok, a társaság legfőbb szervének utasításai és belső szokásjogi szabályok egyaránt. Mindezeknek közös lényege, hogy a vagyonkezelőnek a rendes gazdálkodás szabályai szerint kell eljárnia, és nem tanúsíthat olyan magatartást, amely a tulajdonos vagyoni érdekeinek sérelmével jár. Vagyis a vagyonkezelő megbízása teljesítése során a tulajdonos érdekeinek megfelelően és javára köteles eljárni.
- [44] A hűtlen kezelés olyan szándékosan megvalósítható bűncselekmény, amely csak akkor állapítható meg, ha az idegen vagyon kezelésével megbízott személy magatartása, és a tulajdonos oldalán bekövetkezett vagyoni hátrány között okozati összefüggés fennáll; vagyis a törvényi tényállásból az is következik, hogy a vagyoni hátrány elszenvedője végső soron a vagyon tulajdonosa lehet.
- [45] Az elkövetés idején hatályos, az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (továbbiakban régi Áht.) 104. § (1) bekezdése kimondja, hogy az államháztartás alrendszereihez kapcsolódó vagyon rendeltetése a közérdek szolgálata. A (2) bekezdés szerint az államháztartás körébe tartozik a kincstári vagyon, az a vagyon, amelynek tulajdonjogát a törvény köztestületre bízta, a helyi önkormányzatok, a helyi kisebbségi önkormányzatok és a társadalombiztosítás vagyona.
- [46] A régi Áht. 104. § (3) bekezdése alapján a vagyonnal felelős módon, rendeltetésszerűen kell gazdálkodni.
- [47] A 108. § (1) bekezdése kimondta, hogy az államháztartás alrendszereihez kapcsolódó - a költségvetési törvényben, a kincstári vagyon kezelésére vonatkozó kormányrendeletben, illetőleg a helyi önkormányzatoknál a helyi önkormányzat rendeletében, valamint a helyi kisebbségi önkormányzat határozatában meghatározott értékhatár feletti - vagyont értékesíteni, az állami tulajdonban lévő vagyon feletti vagyonkezelés jogát, a vagyon használatát, illetve a hasznosítás jogát (ha törvény vagy törvény felhatalmazása alapján kiadott jogszabály kivételt nem tesz) csak nyilvános (indokolt esetben zártkörű) versenytárgyalás útján, a legjobb ajánlatot tevő részére lehet.
- [48] Az elkövetéskor hatályos helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (továbbiakban Ötv.)
- 1. § (6) bekezdés a)-b) pontja szerint a helyi önkormányzat önállóan alakíthatja szervezetét és működési rendjét; önkormányzati tulajdonával önállóan rendelkezik;
 - 9. § (1) bekezdése szerint az önkormányzat jogi személy; az önkormányzati feladat- és hatáskörök a képviselő-testületet illetik meg; a képviselő-testületet a polgármester képviseli;
 - 9. § (2) bekezdése szerint az önkormányzati feladatokat a képviselő-testület és szervei: a polgármester, a képviselő-testület bizottságai, a részönkormányzat testülete, a képviselő-testület hivatala látják el;
 - 9. § (3) bekezdése szerint a képviselő-testület egyes hatásköreit a polgármesterre ruházhatja;
 - 18. § (1) bekezdése szerint a képviselő-testület a működésének részletes szabályait a szervezeti és működési szabályzatról szóló rendeletében határozza meg;
 - 80. § (1) bekezdése szerint a helyi önkormányzatot - az Ötv.-ben meghatározott eltérésekkel - megilletik mindazok a jogok és terhelik mindazok a kötelezettségek, amelyek a tulajdonost

megilletik, illetőleg terhelik; a tulajdonost megillető jogok gyakorlásáról a képviselő-testület rendelkezik.

[49] Ehhez képest

- a polgármester a képviselő-testület egyik szerve [5/2010. (XI. 15.) KJE], az önkormányzat képviselő-testületének akaratát végrehajtó személy (BH 1994.112.), képviseleti joga nem jelenti a képviselő-testület hatáskörének gyakorlását (BH 2009.183.);
- az önkormányzati vagyon felett a tulajdonosi jogok gyakorlásáról a képviselő-testület rendelkezik (BH 2009.302.);
- az Ötv. rendelkezései alapján az önkormányzat jogi személy [9. § (1) bekezdés], az önkormányzatnak van tulajdona [Ötv. 1. § (6) bekezdés b) pont, 77. § (1) bekezdés, 78. § (1) bekezdés, 80. § (1) bekezdés], a tulajdonosi jogok gyakorlásáról pedig - törvény erejénél fogva - a képviselő-testület rendelkezik [80. § (1) bekezdés].

[50] Következésképpen az önkormányzat tulajdonában álló vagyon - törvény erejénél fogva (ex lege) - az önkormányzat képviselő-testületére bízott. Ennélfogva a képviselő-testületre bízott önkormányzati vagyon a testület (tagjai) számára idegen vagyon.

A tulajdonjog a római jog szerint (dominium, proprietas) az a jog, melynél fogva a tulajdonos (dominus) a tulajdonjog tárgyául szolgáló dologra bárki jogosulatlan behatását kizárhatja, és dolgában megteheti mindazt, ami más jogait nem sérti. A tulajdon tehát - így az állami, önkormányzati tulajdon is - állandó; a képviselő-testületre bízott idegen vagyonnal való rendelkezési jog gyakorlásának módja, mikéntje pedig a jog által (Áht., Ötv.) megszabott keretek között történik, az önkormányzati választási ciklusok szerinti személyi összetételű képviselő-testület által. Ez utóbbi viszont nyilvánvalóan nem jelentheti azt, hogy a képviselő-testületre bízott önkormányzati vagyon a testület (tagok) számára ne lenne idegen vagyon; avagy a választási ciklus tartama alatt feltétlen, kizárólag saját belátáson alapuló tulajdonlásról lenne szó.

Másképpen szólva: „Idegen az a vagyon, melyhez tartozó dolgok tulajdonjogilag nem a tetteséi, s amelyhez tartozó jogoknak nem a tettes a jogosultja; a közhivatalnok nyilván lehet akár hivatali állásából folyólag, akár hatósági megbízás folytán idegen vagyon kezelésével megbízott egyén.” (Dr. Angyal Pál)

[51] Az önkormányzat vagyona, és az azzal való gazdálkodás tehát jogilag szabályozott rendszert képez. Az állami szintű törvényi szabályozás kötelező erején nem változtat az sem, ha a törvény bizonyos esetekben kivételt enged; a szabályozás célja ettől függetlenül a törvényes működés (közvagyonnal való gazdálkodás) biztosítása. A törvényi kivétel értelemszerűen nem vezet bűnös magatartáshoz, de valamely bűnös magatartás bizonyosan eltérést jelent a törvényi céltól.

[52] Körültekintően kell tehát - és mindig az adott elkövetés ténybeliségéhez mérten, illetve igazodóan - vizsgálni, hogy az egyébként meglévő szabályozási, döntési, vagyonkezelői jogkör átfordult-e jogellenes célra. Jelen ügyben erről van szó.

[53] Az Önkormányzat Képviselő-testületének, az önkormányzat tulajdonában lévő vagyonnal való gazdálkodás és rendelkezés szabályairól szóló 25/2004. (V. 25.) számú rendelet (Vagyonrendelet, illetve Ör.) 16. § (1) bekezdése főszabálynak tekinti a vagyongazdálkodása terén a versenyeljárás lefolytatását. További rendelkezéseivel ugyanakkor a versenyeztetés főszabályának érvényesülését korlátozza, illetve a 16. § (4) bekezdése lényegében kizárja azt. A rendelkezés értelmében „[a] versenyeztetési eljárás az Önkormányzat érdekében a Kt. (Képviselő-testület) - minősített többséggel elfogadott határozatával - eltekinthet, ha olyan kérdésben is meg kell állapodni, amelyek feltételei a kiírásban nem határozhatók meg, vagy amelyek egyoldalú meghatározása az elidegenítést, hasznosítást megghiúsítaná”.

[54] A Kúria Önkormányzati Tanácsa Köf.5083/2012/4. számú határozata (Magyar Közlöny 2013/32. szám, 2013. február 26.) a következőket fejtette ki. Az Áht. 108. §-ának kihirdetésétől kezdődően egyértelmű főszabálya az államháztartás alrendszeréhez tartozó vagyon elidegenítésénél

a versenyeztetési eljárás. Áttekintve a régi Áht. 108. §-ának módosításait megállapítható, hogy a főszabály alól 2004. január 1-jéig szinte kizárt volt a kivételek alkalmazása, azt követően pedig egyedileg meghatározott vagyontömeg tekintetében, tehát tárgyhoz kötötten adott mentesítést a törvényalkotó a versenyeztetés kötelezettsége alól. Az önkormányzati rendeletalkotó régi Áht. 108. §-án alapuló szabályozási felhatalmazása ebben a körben arra terjedt ki, hogy azt az értékhatárt határozza meg, amely fölött kötelező, illetve amely alatt az önkormányzati vagyon elidegenítésekor nem volt szükséges a versenyeztetési eljárás lebonyolítása.

[55] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában egyértelművé tette, hogy az önkormányzat nem alkothat alkotmányosan olyan szabályt, amely az ingatlan (lakás vagy nem lakás céljára szolgáló helyiség) értékétől függetlenül teszi lehetővé a versenytárgyalás nélküli elidegenítést. A régi Áht. 108. § (1) bekezdésébe ütközően alkotmányellenesnek mondta ki azokat az önkormányzati rendelkezéseket is, amelyek - a versenytárgyalás kizárásával - meghatározott személy részére (bérelő vagy az azzal azonos megítélés alá eső személy) kizárólagos vásárlási lehetőséget biztosítottak. Egy határozatában megállapította azt is, hogy a régi Áht. 108. § (1) bekezdésének főszabálya alól részben a 108. § (1) bekezdés a)-c) pontjai, részben pedig törvény vagy állami vagyon esetén törvényi felhatalmazás alapján kiadott jogszabály tehet kivételt. Az állam tulajdonából az önkormányzat tulajdonába került helyiségek elidegenítése esetében ilyen törvényi rendelkezésnek minősítette a lakások és helyiségek bérletére, valamint elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Ltv.) egyes rendelkezéseinek azon szabályait, amelyek az elidegenítés feltételeit - ide értve a vételár mértékének meghatározását - önkormányzati rendelet szabályozására utalták. A vételár meghatározása azonban ilyen körülmények között sem az önkormányzat belátása szerint, sajátos érdekeinek megfelelően alakult, hanem az ingatlan forgalmi értékéhez igazodhatott.

[56] Összességében tehát az Alkotmánybíróság gyakorlatából is az a következtetés adódik, hogy az önkormányzat szabadságában áll a vagyonával való gazdálkodás, amelynek során azonban érvényesülnie kell az értékgarancia elvének, az önkormányzati vagyon gyarapításának, de legalábbis értéken történő megőrzésének. A Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapította, hogy az Ör. 16. § (4) bekezdése hatályának fennálltakor nem illeszkedett a hatályos jogrendbe, mivel törvényi felhatalmazás nélkül, a régi Áht. 108. § (1) bekezdésében megfogalmazódó törvényi követelmények figyelmen kívül hagyásával teremtette meg a lehetőségét az önkormányzati vagyon elidegenítésének. Az Ör. 16. § (4) bekezdése szerinti kivételszabály a régi Áht. 108. § (1) bekezdésével ellentétesen nem garantálta az önkormányzati vagyon értékmegőrzését, annak gyarapítását.

[57] Az Ör. 16. § (4) bekezdése, a minősített többséget igénylő döntés meghozatalának feltételrendszerét „a versenykiírásban nem meghatározható kérdések”, illetve az ügylet meghírusulását előidéző egyoldalú kérdésekben jelöli meg. E feltételrendszer nem egyértelmű, rendkívül tág, mondhatni diszkrecionális döntési szabadságot enged a képviselő-testület számára abban, hogy mely kérdést tekinti a feltételrendszerbe illeszkedőnek és ezért döntése alapjának. A szabályozás ezen módja nem köti, sőt éppen eloldja az önkormányzat képviselő-testületét határozata meghozatalakor az értékesíteni kívánt önkormányzati vagyon forgalmi értékének szempontjától, a versenyeztetési eljárással elérhető legmagasabb értékesítési érték vagyongazdálkodási szempontjának középpontba helyezésétől.

[58] A másodfokú bíróság szerint, mivel a Kúria a sérelmezett rendelkezést csak utóbb, 2013. február 13-án kelt határozatával semmisítette meg, ezért az abban foglaltaknak a terheltek büntetőjogi felelőssége körében nincs jelentősége.

[59] Kétségtelen, hogy a büntetőjogi felelősség megállapítása szempontjából önmagában közömbös, hogy az adott magatartás szabályszerűsége kérdésében más jogág alapján milyen válasz adható [1998. évi XIX. törvény 10. §, Be. 7. § (5) bekezdés].

[60] Jelentősége annak van, hogy - a már kifejtettek szerint - az igen szavazat leadása magatartás, s

mint ilyen, büntetőjogilag vizsgálható, ha pedig büntetőjogi tényállás megvalósításához vezet, akkor büntetőjogilag értékelhető.

[61] Ehhez képest nyilvánvalóan jelentősége van annak, ha egy alacsonyabb szintű szabályozás megalkotása, alkalmazása a törvényi szintű rendelkezésekkel összhangban álló, vagy azzal ellentétes, azt megkerülő. Ez utóbbi nem más, mint egy adott, avagy későbbi (jogszerűtlen) magatartás hivatkozási alapjának megteremtése, s mint ilyen - egyéb feltételek megléte esetén -, büntetőjogi felelősség megállapításához vezethet. Ha ugyanis - ekként - a szabályozott döntéshozatali folyamat biztosítja a jogellenes célt, és az abban résztvevők tudattartalma tisztázott, akkor a hűtlen vagy a hanyag kezelés bűncselekménye megvalósul.

[62] E tekintetben az utólagos törvényességi álláspont pedig valójában csupán azt teszi kétségtelenné, azt az egyébként nyilvánvaló álláspontot erősíti meg, hogy törvényi felhatalmazás nélkül nincs mód olyan értelmezésre, ami a törvényi szabályozással ellentétes eredményre biztosít lehetőséget. Az ilyen utólagos törvényességi álláspont azonban nem jelenti, hogy a törvényi szabályozást megkerülő értelmezés, illetve a törvényi szabályozást megkerülő önkormányzati rendelkezés a törvényellenessége kinyilvánításáig - azaz a maga idejében - büntetőjogilag nem vizsgálható, avagy jogszerű magatartás alapját képezné.

[63] Az önkormányzati képviselő testületben elfoglalt helye és a gazdálkodás során kifejtett képviselői tevékenysége megalapozhatja a büntetőjogi felelősségének vizsgálatát, ha a leadott szavazatával beláthatóan olyan döntés meghozatalához járul hozzá, amely valamely bűncselekmény törvényi tényállásának ismérveit valósítja meg.

[64] Az Ötv. 90. § (1) bekezdése valójában arról rendelkezik, hogy a helyi önkormányzat gazdálkodásának biztonságáért a képviselő-testület, a gazdálkodás szabályszerűségéért a polgármester felelős.

[65] Eldöntendő kérdés tehát, hogy egy testületi döntés előkészítése, meghozatala (szavazás) és végrehajtása során a hűtlen (hanyag) kezelés szempontjából mely magatartás az, amely az adott törvényi tényállásba való belépést jelenti.

[66] Mindkét bűncselekmény elkövetési magatartása a vagyonkezelői megbízásból folyó kötelesség megszegése, ezzel okozati összefüggésben szükséges a vagyoni hátrány (eredmény) bekövetkezése, mellyel a cselekmények befejezetté válnak. Az elkövetés megkezdését, a kísérlet megvalósulását a kötelességszegés által a kár bekövetkeztéhez vezető okfolyamat megnyitása jelenti.

[67] Az irányadó tényállás szerint olyan testületi döntések meghozataláról, a döntésben igen szavazat révén való részvételtől van szó, amely

- önkormányzati tulajdont képező, korlátozottan forgalomképes, műemléki ingatlanok esetében,
- versenyeztetési eljárás lebonyolítása nélkül,
- a határozatban szereplő vételáron,

- felhatalmazást ad a polgármester számára a 2. és 6. számú kft.-vel való adásvételi szerződések megkötésére, és hozzájárul a vételár megfizetését követően a vevők tulajdonjogának bejegyzéséhez.

[68] A Kúria álláspontja szerint az ilyen vagyonelidegenítésről való testületi döntésben igen szavazattal résztvevő terheltek esetében a hűtlen (hanyag) kezelés megvalósulása szempontjából a törvényi tényállásba lépés kezdetét, az elkövetési magatartás (kötelességszegés) megkezdését a határozatról történő szavazás pillanata, a szavazat leadása jelenti.

Ha a szavazás során nem jön létre a határozathozatalhoz szükséges többség, vagy létrejön, de utóbb a határozat (a polgármester által) nem kerül végrehajtásra, a cselekmény kísérleti szakban maradt, mégpedig alkalmatlan kísérlet formájában. Ha a kifogásolt döntést a végrehajtás előtt visszavonják, az a cselekménytől való elállást jelent, függetlenül attól, hogy a visszavonást jelentő döntés milyen alanyi (azonos vagy különböző) összetételű testülethez kötődik, mivel az önkormányzat akarata nem jött létre vagy módosult; erre pedig mindig lehetősége van. Ezzel ellentétes értelmezés, vagyis a

végre nem hajtott döntések utólagos átértékelése, kísérleti stádiumának megállapítása - a vagyoni hátrány bekövetkezése hiányában - a demokratikus döntéshozatali eljárás alapelveit kérdőjelezni meg. Az olyan kötelességszegések pedig, melyek még nem nyitják meg az eredmény bekövetkezéséhez vezető okfolyamatot, csupán előkészület körébe tartoznak.

- [69] Ha a testületi döntést végrehajtják - amelynek érvényességi, ekként közvetlen okozati előzménye (akarati feltétele) a képviselői szavazat - a vagyoni hátrány bekövetkezésével a cselekmény befejezetté válik, és az okfolyamatban igenlő szavazás révén való közreműködés egyéni bűnfelelősség megállapításához vezethet az alanyi oldal hiánytalan megvalósulása esetén.
- [70] Az ítéletábra álláspontja szerint a képviselő-testület tagjai (a II. rendű terhelt kivételével) abban a téves feltevésben voltak, hogy eljárásuk nem ellentétes az irányadó jogszabályokkal, tévedésüket azonban saját felróható magatartásuk okozta; a ténylegesen bekövetkezett normaszegést és annak eredményeként a vagyoni hátrány bekövetkezésének lehetőségét a terhelték azért nem látták előre, mert a tőlük elvárható gondosságot, körültekintést elmulasztották, vagyis mind a vagyonkezelői kötelességszegésre, mind pedig a vagyoni hátrányra (eredményre) nézve hanyag gondtalanságuk terjedt ki. Ez az álláspont téves.
- [71] A hűtlen kezelés bűncselekményének elkövetési magatartása vagyonkezelői kötelesség megszegése, amely csak szándékos lehet; a kötelességszegés és az eredmény között nemcsak okozati összefüggésnek kell fennállnia, hanem az elkövető szándékának a vagyoni hátrány bekövetkezésére is ki kell terjednie, amely lehet eshetőleges.
- [72] A hanyag kezelés viszont nem a hűtlen kezelés gondatlan alakzata; elkövetői köre más (a tényállás a felügyelet kifejezést is tartalmazza), a kötelességszegés lehet szándékos és gondatlan, az eredmény tekintetében az elkövetőt csak gondatlanság terhelheti. A konkrét elkövetés egyes tényeiből lehet következtetni, hogy az elkövető belenyugodott-e magatartása lehetséges következményeibe, avagy könnyelműen bízott azok elmaradásában.
- [73] Az eshetőleges szándék esetén az elkövető értelmileg valószínűnek tartja az eredmény bekövetkezését, és annak jelentkezése iránt közömbös. Tudatos gondatlanság esetén pedig értelmileg valószínűtlennek, távolinak ítéli az eredmény bekövetkezését, és bízik annak elmaradásában. A két tudattartalom kétféle irányú. Az eshetőleges szándékú elkövető túljutott a rossz eredmény lehetőségének mérlegelésén, azt valószínűsnek tartja, és bekövetkeztébe belenyugszik, mellé áll. A tudatos gondatlan elkövető szintén mérlegelte a rossz eredmény lehetőségét, viszont azt valószínűtlennek tartja, nem is áll mellé, hanem bízik az elmaradásában. Ez az elhatárolás alapja.
- [74] A másodfokú bíróság a III. rendű, a IV. rendű, az V. rendű, a IX. rendű és a X. rendű terheltet érintő tudati tények jogi értékelésének ellenőrzése helyett határozatával az ítéleti tényállásba illesztette az egyes terhelték szándékára vonatkozó - eltérő - jogi következtetéseit (5.Bf.217/2017/25. szám 55. oldal 6. és 8. jelölés - elsőfokú ítélet 28. oldal 4-5. bekezdését érintően; 56. oldal 7. és utolsó két bekezdése - elsőfokú ítélet 37-38. oldalát érintően).
- [75] Ehhez képest a másodfokú bíróság ellentmondásos helyzetet hozott létre, amikor eltérő ténybeli alapokból vont le az egyes terhelték szándékosságára eltérő jogkövetkeztetést. Ennek gyökere pedig az, hogy bár a terhelték tudattartalmára vont következtetés valóban nem ténybeli, hanem jogi természetű, azonban a Fővárosi Ítéletábra erre hivatkozással valójában nem az elsőfokú bíróságnak a terhelt szándékosságára való jogkövetkeztetését, hanem a terhére rótt bűncselekmény tényállási elemeinek ismeretére vonatkozó ténymegállapításait bírálta felül, és ítélte meg eltérően.
- [76] A tényből tényre vont (azaz ténybeli) következtetés is ténymegállapító tevékenység.
- [77] A tényből vont jogi következtetés az, ami már nem ténymegállapítás, hanem valamely jogtétel (így törvényi tényállási elem) igazolása, azzal való megfeleltetés, ekként jogi értékelés.
- [78] Különböző tehát, amikor a bíróság a bizonyítékokat méri össze, mérlegeli, s annak eredményeként tényt, tényállást állapít meg, és amikor a már megállapított tényt (a bizonyítéktól,

illetve annak forrásától függetlenül) veti össze a törvénnyel. Előbbi a ténymegállapító tevékenység, aminek eredménye a tényállás; utóbbi a jogkövetkeztető (valójában a döntéshozó) tevékenység, aminek eredménye a rendelkezés.

[79] Büntetőítélet alapja csak bizonyított ismeret lehet. Ehhez képest bizonyítás a jogi értékelés célja nélkül, és jogi értékelés bizonyítás nélkül, önmagában nem történhet {értelemszerű kivétel a Be. 163. § (4) bekezdése [korábbi Be. 75. § (3) bekezdése], valamint a megdönthetetlen törvényi vélelemmel, vagy a tudományos igazsággal ellentétes bizonyítás esete}.

[80] A jogkövetkeztetésnek alaposnak és helyesnek, a tényállásnak megalapozottnak kell lennie.

[81] Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az ún. alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) kívülvilágban való megnyilvánulása, ténybelisége és az elkövető ahhoz való akarati viszonyulása.

[82] Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, kívüllágtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (eredményről stb.) való, tudatban előzetesen, illetve egyidejűen meglévő képzet mindig csak valamely a kívülvilágban megjelenő fizikai, illetve mérhető (számszaki stb.) tényből következtetéssel ragadható meg, s mint ilyen, ténykérdés. Ebből a szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére, s a bűnösségre vont következtetés jogi értékelés, ami pedig a jogkérdés.

[83] A másodfokú bíróság álláspontja tehát téves. Az ítéleti tényállásban rögzített, a terheltek tudattartalmára vonatkozó megállapítások ún. tudati tények nem a jogi értékelés részei, hanem a bíróság ténymegállapító tevékenységének eredménye. A tényállás körébe tartozik a bűncselekmény elkövetésével összefüggő valamennyi körülményre vonatkozó ténymegállapítás, a terhelt személyi körülményeivel összefüggő adatok, valamint az elkövető tudattartalmára - egyes események megtörténte vagy meg nem történte vonatkozó ismereteire, céljaira - mint tudati tényekre vont következtetés is (BH 2005.167.). Ebből következik egyébként az is, hogy a tudati tények vitatása felülvizsgálati eljárásban kizárt; az ugyanis a jogerős határozat által megállapított tényállás támadásának tekintendő (BH 2011.3.II.).

[84] A tudati - és más - tények megállapításától határozottan el kell különíteni a megállapított tények jogi értékelését, ami a valónak már elfogadott fizikai és tudati tényeknek a jogi normával történő egybevetése, a törvény szövegének való megfeleltetése. Ennek eredménye pedig már jogi fogalmak formájában jelenik meg (pl. szándékosság, gondatlanság, különös kegyetlenség, szándékerősítő jelenlét stb.). Ez utóbbi viszont felülvizsgálat során a felülbírálati jogkör része.

[85] A kettő közötti kapcsolatot az teremti meg, hogy ha az irányadó tényállás valamely kívülvilágban megjelenő tényt és abból vont ténybeli következtetést („tisztában volt”, „tudata átfogta”) egyaránt rögzíti, és utóbbi helyes, akkor a jogi értékelésnek, s ekként a törvényi tényállás adott eleme megállapításának alapja van.

[86] Az 1978. évi IV. törvény 13. §-a (Btk. 7. §) szerint szándékosan követi el a bűncselekményt, aki magatartásának lehetséges következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik.

A 14. § (Btk. 8. §) kimondja, hogy gondatlanságból követi el a bűncselekményt, aki előre látja magatartásának lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában; úgyszintén az is, aki e következmények lehetőségét azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztotta.

[87] Tehát azt kell vizsgálni, hogy egy adott tudattartalomnak van-e

- értelmi eleme (előrelátás lehetősége fennáll-e),

- ha igen, az annak alapját képező (tudati) tényekhez milyen érzelmi viszonyulás kapcsolódik.

Ha az értelmi elem hiányzik (hanyag gondatlanság), akkor nyilvánvaló érzelmi viszonyulás sincsen, ezért objektív mércét kell alkalmazni.

[88] Jelen ügyben viszont nem lehet azt mondani, hogy az igennel szavazó terheltek tudattartalmának értelmi eleme - az igen szavazatuk leadását megelőzően - hiányzott.

[89] Az irányadó tényállás egyértelműen rögzíti, hogy a II. rendű terhelt kifejezetten azért tett

javaslatot a versenyeztetés mellőzésére, mert szándéka az volt, hogy az általa kiszemelt vevőknek értékesítse az épületeket az önkormányzat. Amint azt az eljárás bírósága - egyébként helyesen - kifejtette, jelen ügyben fel sem merülhet, hogy a képviselő-testületet (így az egyes képviselőket) a döntéshez szükséges releváns tények tekintetében bárki (ide értve az ajánlattevőket, a II. rendű terhelteket) megtévesztette volna, a testületnek valós adatok alapján kellett állást foglalnia (5.Bf.217/2017/25. szám 78. oldal).

[90] Ez pedig a következő volt: önkormányzati tulajdont képező ingatlan értékesítése, versenyeztetés nélkül, az előterjesztésben és a határozati javaslatban szereplő áron és vevő részére.

[91] Mindezen tények nemcsak az előterjesztésben, hanem a döntésre feltett határozati javaslat szövegében, miként az elfogadott határozatban is szerepeltek, és amelyekkel szemben a más képviselők e tényeket kifejezetten megkérdőjelezve, szabályszerű eljárás lefolytatását szorgalmazva kifogást is emeltek. Következésképpen nem arról van szó, hogy az igen szavazat leadása során a terheltek bármelyike ne tudta volna, hogy szavazata (magatartása) mire vonatkozik.

[92] Ha pedig a tudattartalom szempontjából az értelmi oldal megvan, akkor a hanyag gondatlanság eleve fel sem merülhet.

[93] Az értelmi oldal megléte esetében ugyanis az igennel szavazó tudattartalma - értelemszerűen - 3 lehetséges következményre vonatkozó: (forgalmi) értéken felüli áron történő elidegenítés, értékarányos elidegenítés, áron aluli értékesítés, elidegenítés. Objektíve ez a három lehetőség. Itt válik kérdésessé az, hogy az igen szavazat egyes terheltek esetében az érzelmi viszonyulás körében tudatos gondatlanságot jelent (alappal bízhat-e abban, hogy a 3 lehetséges következmény közül csupán az első kettő következhet be), avagy belenyugszik abba, hogy akár áron (forgalmi értéken) alul történik az ingatlan eladása, és ezáltal akár vagyonszerzés is bekövetkezhet. Az eredmény elmaradásába vetett bizakodás a veszély mértékének felismerésével és az eredmény bekövetkezése valószínűségének az előrelátásával függ össze. Minél nagyobb a magatartással létrehozott s felismert veszély mértéke, és minél nagyobb az eredmény bekövetkezésének előre látott valószínűsége, annál inkább köteles az elkövető a magatartás tanúsításától tartózkodni. Ha pedig az eredmény bekövetkezését valószínűnek tartja és a magatartást e felismerése ellenére is tanúsítja, az eredmény bekövetkezését értelmileg elfogadta. Az eredmény értelmi elfogadása mellett jelentőségét veszti annak érzelmi elutasítása, a „jószerencsében” bizakodás.

[94] A Kúria álláspontja szerint a versenyeztetési eljárás kötelezővé tétele - 2004. január 1-jéig szinte kizárt volt ez alól kivétel, ezt követően pedig csak igen szűk körben, tárgyhoz kötötten, a törvényi keretek között - éppen azt a jogalkotói célt szolgálta, hogy az állami, önkormányzati vagyont érintően kiküszöbölje azt az esetlegességet, amely az áron alul történő eladás lehetőségét magában hordozza. Az ugyanis nem más, mint csupán szerencse elemen nyugvó, vakmerő bizakodás, és nélkülözi az igazolt ismeretet.

[95] Az Áht. rendelkezése egyértelmű a tekintetben, hogy a vagyonnal felelős módon, rendeltetésszerűen kell gazdálkodni; a versenyeztetés elvárása valójában kívülállók számára is megismerhetővé, ellenőrizhetővé teszi egy adott döntés indokait, melynek célja nyilvánvalóan a legjobb ajánlat kiválasztása. Ha versenyeztetési eljárás keretében kerül sor akár egy kedvezőtlenebb ajánlat elfogadására, az nem jelent feltétlen bűnös szándékot, mivel indokai megismerhetők. Ez esetben ugyanis maga az eljárás rendje, törvényi szabályozásba illeszkedő feltételrendszere teremti meg a döntés jogszerűségét.

[96] Tehát a (szabályszerű) versenyeztetés léte nem feltétlenül jelenti, hogy annak eredményeként ne lenne hozható bármely szempontból kedvezőtlen döntés, azt viszont jelenti, hogy azzal szemben kizárólag ezen az alapon, ez okból utóbb ésszerű kétely már nem támasztható.

[97] Ehhez képest, aki ilyen körülmények között a versenyeztetésre vonatkozó törvényi előírások figyelmen kívül hagyásával, annak elmaradásával igenlően szavaz a szóban forgó ingatlanok eladásáról, az egyidejűleg belenyugszik az áron alul történő értékesítés (vagyonszerzés)

lehetőségének bekövetkezésébe, és nem pedig könnyelműen bízik annak elmaradásában. Ilyenkor ugyanis valójában az ilyen (igen) szavazatával a képviselő megkérdőjelezi a törvényi szintű szabályozás kockázat kiküszöbölő hatását, ezáltal pedig teljes mértékben magára veszi a döntés felelősségét.

[98] Másképpen szólva, kérdés, hogy lehetséges-e az önkormányzati tulajdont képező vagyon versenyeztetés nélküli elidegenítése során alappal bizakodni (könnyelműen) a vagyoni hátrány elmaradásában. A versenyeztetés jelentősége többletismeret, több lehetőség figyelembevétele a döntés meghozatalát megelőzően. Ennek elmaradása ettől eleve elzárja a döntéshozókat, innentől kezdve a bizakodás alaptalan, mert a vakmerőség, kockázati és szerencse elemek válnak a döntés részévé. Ez utóbbi viszont a közvagyonot érintően nem megengedett.

[99] Ez egyben azt is jelenti, hogy jelen ügyben tudatos gondatlanság (luxuria) megállapításának sincs helye, ezért a III. rendű, a IV. rendű, az V. rendű, a IX. rendű és a X. rendű terhelt cselekményének hanyag kezelés vétségének minősítése téves; ezen belül még inkább téves a hanyag gondatlanságra vonatkozó okfejtés, miként az egyes terheltek magatartása között ezen az alapon való különbségtétel is.

[100] A kifejtettek kapcsán az irányadó tényállás 1. pontja kifejezetten rögzíti a következőket:

- A műemlék épület, az ingatlan az önkormányzat korlátozottan forgalomképes vagyonába került, elidegenítéséhez a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter nevében eljáró Országos Műemlékvédelmi Hivatal hozzájárulása volt szükséges, amit a fenti szakigazgatási szerv részletes tervdokumentáció megléte esetén adhatott meg;
 - a 2. számú Kft. a 2004. január 21. napján kelt alapító okirattal, 3.000.000 forint jegyzett tőkével alakult;
 - a 2. számú Kft. 2004. június 9. napján kelt, a néhai polgármesterhez címzett újabb beadványában megerősítette vételi szándékát, így az épületért lakott állapotban, a várható kiürítési költségek figyelembevételével 150.000.000 forint vételárat ajánlott fel;
 - a 4. számú Kft. 2004. június 2. napján kelt vételi ajánlatát 2004. június 10. napján nyújtotta be az Önkormányzathoz; az ingatlan 150.000.000 forintért történő megvételére, a bérlokkal közös gazdasági társaság keretében történő fejlesztésére, üzemeltetésére tett ajánlatot. A vételi ajánlatban szereplő ár az áfát is tartalmazta, illetve az ingatlanon végrehajtandó felújítási munkálatok költségét 850-900.000.000 forint közé tette, míg a teljes beruházás értékét 1.300.000.000 forintban becsülte meg;
 - Az 1. számú tanú az 5. számú társaság képviseletében 2004. június 16. napján írásbeli vételi ajánlatot tett az ingatlanra bruttó 170.000.000 forintos vételár megjelölése mellett. Az ajánlat 2004. június 17. napján került beadásra a polgármesteri hivatalba, azt a néhai polgármester titkárnöje vette át. Az aznapi képviselő-testületi vitában - erre a vételi ajánlatra utalva - a pályáztatásra irányuló javaslat indokaként elhangzott, hogy érkezett be az önkormányzathoz más ajánlat is;
 - II. rendű terhelt és a polgármester az előkészítés során általuk akkor ismert 2. számú Kft., valamint a 4. számú Kft. ajánlatait áttekintette, és megbeszélték, hogy azok közül csak a 2. számú Kft. ajánlatát továbbítják a képviselő-testület felé. A II. rendű terhelt az ajánlat továbbításakor azt a szóbeli instrukciót adta a képviselő-testülethez benyújtandó határozati javaslatra vonatkozó előterjesztés elkészítéséhez, hogy azt a 2. számú Kft. kérelmében foglaltak szerinti feltételekkel, versenytárgyalás mellőzésének feltüntetésével szövegezzék meg, annak ellenére, hogy tudatában volt, miszerint mind a vételárként felajánlott összeg, mind az ingatlan versenytárgyaláson kívül történő elidegenítése a Lakásrendelet és Vagyonrendelet szabályaival ellentétes;
 - a képviselő-testület 2004. június 17-i ülésén 24. számú napirendi pont alatt tárgyalta az előterjesztést. Az ülésen számos olyan képviselői indítvány és észrevétel hangzott el, melyben a konstrukció helyességét vitatták, a vételárat kifogásolták, valamint ellenőrző igazságügyi értékbecslést és nyilvános, továbbá meghívásos pályáztatást, de az előterjesztés napirendről történő levételét, illetőleg az elidegenítés tárgyában történő döntés elhalasztását is indítványoztak, ezeket azonban az előterjesztő II. rendű terhelt és támogatói sorra elutasították;
 - a képviselő-testület 13 fő - a néhai polgármester, II. rendű, III. rendű, IV. rendű, V. rendű, VI. rendű, VII. rendű, VIII. rendű, IX. rendű, X. rendű, XI. rendű, XII. rendű és XIII. rendű terhelt - igen szavazatával, 6 nem és 1 tartózkodó szavazat mellett az eredeti formájában elfogadta az előterjesztést, és a 275/2004. (VI.

17.) számú határozatban úgy rendelkeztek, hogy „a képviselő-testület a versenytárgyalás tartásától eltekint”;

- a terheltek a Vagyonrendelet versenyeztetésre vonatkozó szabályait anélkül mellőzték, hogy a Vagyonrendelet 16. § (4) bekezdésében meghatározott feltételek fennálltak volna;
- 2004. szeptember 6-án több, részleteiben már fel nem deríthető további vételi ajánlat is érkezett az ingatlanra a polgármesteri hivatalhoz, továbbá az önkormányzat képviselő-testületének Polgári Koalíció frakciójának tagjai is a 2004. október 21. napján kelt és a néhai polgármesternek címzett levelükben szintén vételi ajánlatot jelentettek be, tiltakozásuk kifejezésére;
- 2004. október 21. napján megtartott testületi ülésén ismét számos - az ingatlan liciten történő értékesítésére, a vevő személyében való döntésre az összes ajánlat figyelembevételével kerüljön sor, az ingatlan vételárának legalább 350.000.000 forintban történő meghatározására irányuló - módosító javaslat született, amelyet a képviselő-testület többsége nem támogatott;
- az önkormányzat a képviselő-testület határozata alapján 2004. november 24. napján kötötte meg az adásvételi szerződést a 2. számú Kft.-vel, a társaság az összesen 169.887.250 forint vételár kifizetését 2005. április 25. napján teljesítette az önkormányzat részére.

[101] A kifejtettek kapcsán a tényállás 2. pontja kifejezetten rögzíti a következőket:

- a múzeumot magában foglaló műemlék épület (palota) az Önkormányzat tulajdonába került, a tulajdonjog változásának bejegyzésére 1995. február 14. napján került sor. A műemléki jelleg a tulajdoni lapra 1996. április 13. napján került bejegyzésre. Az ingatlan az Önkormányzat korlátozottan forgalomképes vagyonába került, elidegenítéséhez a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter nevében eljáró Országos Műemlékvédelmi Hivatal hozzájárulása volt szükséges;
- a 6. számú Kft. a 2004. június 4. napján kelt alapító okirattal, 3.000.000 forint jegyzett tőkével alakult, összesen három vételi ajánlatot nyújtott be; a cégnyilvántartásba 2004. július 20. napján - 2004. június 4-i hatállyal - bejegyzett kft. előtársaságként, ebbéli minőségének fel nem tüntetésével 2004. június 7. napján (ún. második) vételi ajánlatot tett;
- a 6. számú Kft. ajánlataiban - mivel az első ajánlat idején a cég még létre sem jött, a második és harmadik ajánlat idején pedig még bejegyzésére sem került sor - a referenciákra hivatkozás és annak megjelölése is, hogy a bérleti jogok megváltásához szükséges 500-650.000.000 forintot a társaság folyamatosan rendelkezésre tartja, valótlán volt;
- II. rendű terhelte a 2004. június 7. napján kelt és a 2004. június 17-i ülésre szóló előterjesztésében javasolta a képviselő-testületnek az ingatlan elidegenítését a 6. számú Kft.-nek. Az előterjesztés, valamint a határozati javaslat szövege szerint az ingatlan vételára 328.110.000 forint, és tartalmazta, hogy a képviselő-testület a Vagyonrendelet 16. § (4) bekezdése alapján tekintsen el a versenytárgyalás tartásától;
- az ingatlan - az alkotórészét képező műtárgyakkal együttes - 2004. júniusi beköltözhető forgalmi értéke 919.690.000 forint, míg a lakott értéke 451.210.000 forint volt a 3. számú Kft. értékbecslésével szemben;
- a képviselő-testület a 2004. június 17. napján tartott ülésen, 26. számú napirendként tárgyalta az előterjesztést. Az ülésen ezen ingatlan tekintetében is több képviselői indítvány és észrevétel hangzott el, melyben a napirend levételét, az ingatlan versenytárgyaláson történő értékesítését, a műemléki elemek felértékelésének hiánya miatt ellenőrző értékbecslés készítését javasolták, illetve annak mellőzésének indokaira kérdeztek rá. Ezen túl a hozzászóló képviselők előadták, hogy ez a legjobb állapotban lévő önkormányzati tulajdonú épület, és erre tekintettel a vételár igen alacsony. A II. rendű terhelte mint előterjesztő a javaslatokat nem fogadta be, majd ezt követően a napirendről történő levételt, az ellenőrző értékbecslés készítését és a licit útján történő értékesítést a képviselő-testület három külön, név szerinti szavazás keretében elutasította;
- a képviselő-testület néhai a néhai polgármester, II. rendű, III. rendű, IV. rendű, V. rendű, VI. rendű, VII. rendű, VIII. rendű, IX. rendű, X. rendű, XI. rendű, XII. rendű, XIII. rendű és a XV. rendű terhelte igen szavazatával, 5 nem és 1 tartózkodó szavazat mellett az előterjesztést eredeti formájában elfogadta, és a 283/2004. (VI. 17.) számú határozatban úgy rendelkezett, hogy a képviselő-testület a versenytárgyalás tartásától eltekint, és a Vagyonrendelet 14. § (2) bekezdés c) pontja alapján úgy döntött, hogy az ingatlant tulajdonjog fenntartással elidegeníti a 6. számú Kft. részére;
- az önkormányzat a képviselő-testület határozata alapján 2004. június 24. napján kötötte meg az adásvételi szerződést a 6. számú Kft.-vel, melyet az önkormányzat részéről a néhai polgármester írt alá, illetve ellátta kézjegyével II. rendű terhelte is. A vevő a szerződéskötéssel egyidejűleg 32.820.000 forint foglalót - ténylegesen azonban csak 2004. július 7. napján - fizetett meg, a fennmaradó 295.380.000 forint vételár

- megfizetésére 2004. szeptember 6-án került sor, a 6. számú Kft. tulajdonjoga pedig a Földhivatal 2004. október 6. napján kelt, 273.918/2/2004. számú határozatával az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre került.
- [102] Mindezek alapján - amint azt egyébként az eljáró bíróság is megállapította - fel sem merülhet, hogy a terheltek a döntés meghozatala során, és az azt követő időben (módosító javaslatok idején) a releváns tényekkel ne lettek volna tisztában.
- [103] Ilyen ténybeli körülmények között, vagyis több ajánlat léte esetén a versenyeztetés lehetőségétől való eltekintés, minden, az előterjesztéssel (annak módosításával) szemben felhozott ellenérv figyelmen kívül hagyása, a műemléki jelleget hordozó ingatlanoknak 3.000.000 forint törzstőkével rendelkező kft.-k részére történő elidegenítésére adott felhatalmazás - függetlenül a Vagyonrendelet törvénnyel ellentétes, törvényi szabályozást jogellenesen kikerülő rendelkezésétől - eleve kizárja az önkormányzati vagyon értékmegőrzésének, a legjobb ajánlat megválasztásának lehetőségét. Különösen így van ez az ingatlan esetén, ahol a vevő az első ajánlattétel idején még létre sem jött, a második és a harmadik ajánlat idején be sem jegyzett társaság volt, referenciáira, vagyoni helyzetére való hivatkozásai pedig valójában valótlanok voltak.
- [104] Ez a magatartás nem csupán vakmerőség, hanem nyilvánvalóan a régi Áht. 108. § (1) bekezdésének megsértését jelenti, és egyben a magatartás lehetséges következményébe, a vagyoni hátrány bekövetkeztébe való belenyugvást is.
- [105] Szemben az ítélet táblája álláspontjával az ilyen testületi döntés meghozatalában igen szavazatával közreműködő III. rendű, IV. rendű, V. rendű, IX. rendű és X. rendű terheltek tehát vagyonkezelői kötelezettségüket szándékosan megszegték, tudatuk a vagyoni hátrány bekövetkezésének lehetőségét eshetőlegesen szándékkal átfogta, és abba belenyugodva cselekedtek. A testületi döntés végrehajtásával, a vagyoni hátrány bekövetkeztével pedig a cselekmény befejezetté vált.
- [106] Ekként a III. rendű, a IV. rendű, az V. rendű, a IX. rendű és a X. rendű terhelt cselekményének törvényes minősítése jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntette [az elkövetés idején hatályos 1978. évi IV. törvény 319. § (1) és (3) bekezdés c) pont, 138/A. § d) pont], melyet mint önálló tettesek valósítottak meg. E helyütt jegyzi meg a Kúria (a később kifejtettek mellett), hogy a helyes minősítéshez igazodóan e cselekmény büntetési tételkerete két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, elévülési ideje - mindkét törvény alapján egyezően - nyolc év, így büntethetőséget megszüntető ok, miként a polgári jogi igény elévülése fel sem merülhet.
- [107] Az indítványozó hivatkozott arra, hogy az ingatlan esetében a büntethetőség elévült. Álláspontja szerint a terheltek terhére rótt cselekmény nem bűncselekmény, így törvényi egységet sem alkothat az ingatlan vonatkozásában megvalósult cselekménnyel. A képviselő-testület 2004. június 17. napján tárgyalta az ingatlan ügyét; a vevő tulajdonjoga 2004. október 6. napján került bejegyzésre az ingatlan-nyilvántartásba; a feljelentés 2009. április 15. napján érkezett be, a nyomozás elrendelésére 2009. április 24. napján került sor, így a 3 éves elévülési idő már eltelt.
- [108] Az 1978. évi IV. törvény 33. § (1) bekezdés b) pontja alapján a büntethetőség elévül a büntetési tétel felső határának megfelelő idő, de - ha a törvény másképpen nem rendelkezik - legalább három év elteltével.
- [109] A 34. § a) pontja szerint az elévülés határidejének kezdőnapja befejezett bűncselekmény esetén az a nap, amikor a törvényi tényállás megvalósul.
- [110] A 35. § (1) bekezdése értelmében az elévülést félbeszakítja a büntetőügyekben eljáró hatóságnak az elkövető ellen a bűncselekmény miatt fogantatosított büntetőeljárási cselekménye. A félbeszakítás napjával az elévülés határideje ismét elkezdődik.
- [111] Az irányadó tényállásból kitűnően az 1. tényállási pontban írt cselekmény 2005. május 2-án, a 2. tényállási pontban írt cselekmény 2004. október 6-án, a vevők tulajdonjogának ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésével, vagyis a vagyoni hátrány bekövetkezésével, nem pedig a határozati javaslatról történő szavazással vált befejezetté [34. § a) pont].
- [112] A következetes ítélkezési gyakorlat az elévülést félbeszakító eljárási cselekmények tekintetében több tartalmi követelményt is megfogalmaz. Mindenekelőtt azt, hogy annak ténybeli alapja egyező legyen az eljárásra okot adó cselekmény lényeges részleteivel, azokkal a történésekkel és eseményekkel, amelyek végső soron a vád tárgyát képezik. Ezen túlmenően meghatározott

személy ellen kell irányulnia. Célja az, hogy az ügy előbbre vitelét az említett tények bekövetkeztében, illetve előidézésében az elkövető szerepét tisztázza. E feltételek együttes teljesülése esetén az elévülés félbeszakad függetlenül attól, hogy a nyomozás elrendelésére ismeretlen személy, az elkövető (terhelt), illetve más ismert személy vonatkozásában került sor. Nincs jelentősége annak sem, hogy a terheltet gyanúsítottként kihallgatták-e már, vagy közölték-e vele a bűncselekmény megalapozott gyanúját; az elévülést a fenti követelményeknek maradéktalanul megfelelő eljárási cselekmények minden alkalommal félbeszakítják (BH 2007.363.; 2008.110.).

[113] A Btk. 35. § (1) bekezdésének megfogalmazásából nem kérdéses az sem, hogy a törvény kifejezetten az elkövető anyagi jogi fogalmát és nem a terhelt eljárásjogi fogalmát használja, s az elkövetővel, és nem pedig a terhelttel szemben végrehajtott eljárásjogi cselekményhez fűz elévülést félbeszakító hatást, ezért félbeszakítja az elévülést az ismeretlen tettes kilétének felderítése végett, ismeretlen tettes elleni eljárásban foganatosított eljárási cselekmény is. Természetesen előállhat az is, hogy a nyomozás egyszerre több - részben ismert, részben ismeretlen - elkövető ellen, ezen belül értelemszerűen az utóbbiak kilétének megállapítása, és az ismert elkövetőkkel való közös cselekményeinek feltárása érdekében is folyik. Ilyen esetben az ügy előbbre vitelét célzó eljárási cselekmények mind az ismert, mind az ismeretlen elkövetők tekintetében megszakítják az elévülést. Ez utóbbi feltétele, hogy a nyomozás irányuljon az ő szerepük, kilétük felderítésére is. Ezen álláspont változatlan az indítványban hivatkozott eseti döntésben kifejtettek szerint (BH 2016.300.; 59-61. bekezdése). Büntetőeljárás az olyan cselekmény, mely a Be.-ben kifejezetten szabályozott, illetve elvégzésére a Be. szabályai adnak felhatalmazást, teljesítése a büntetőeljárás érdekében áll. Ehhez képest a büntetőügyben eljáró hatóság általi büntetőeljárás cselekmény egyrészt az, melynek megtételéhez már önmagában - tartalmától függetlenül - joghatást fűz a Be. (nyomozás elrendelése, vádemelés, ítélet meghozatala stb.). Másrészt olyan cselekmény, amely valamely konkrét, reálcselekmény foganatosítása (házkutatás, lefoglalás, elfogatóparancs, elfogás, idézés, kiadatás stb.).

[114] Nyilvánvaló azonban, hogy nem esik egybe a büntetőigény érvényesítésének és az eljárási jogok gyakorolhatóságának kezdete. Az eltérés oka ugyancsak értelemszerű: az elkövető magatartása keletkezteti a büntetőigényt, aminek a büntetőügyben eljáró hatóság általi érvényesítése teszi szükségessé az eljárási joggyakorlás lehetőségének biztosítását, s nem pedig fordítva. „Az elévülés beálltával megszűnik az állam büntetőigénye, és az elkövető jogot szerez a büntetlenségre. Amíg azonban az elévülési idő folyik, az elévülés elsősorban a bűnüldöző hatóságnak szól, és annak kezében van: a törvény szerint a hatóság félbeszakítással újból megindíthatja a teljes idő folyását anélkül, hogy az elkövetőnek tudnia kellene erről.” [11/1992. (III. 5.) AB határozat indokolás V/2-3. pont] Másfelől viszont vannak olyan bűncselekmények, amelyek esetében az állam soha nem mond le büntetőigénye érvényesíthetőségéről, az időmúlás az elkövető számára nem eredményez büntetlenséget. A védői érveléssel szemben az elévülési idő megszakítása nem korlátlanul érvényesíthető, éppen ezért félbeszakító hatás csak bizonyos eljárási cselekményekhez fűzhető.

[115] Következésképpen a III. rendű, a IV. rendű, az V. rendű, a IX. rendű és a X. rendű terhelt bűncselekménye miatti büntethetősége elévülése legkorábban 2005. május 2-án kezdődött az ingatlan kapcsán, és azt az iratok szerint

- a nyomozás elrendelése 2006. november 3. napján a BRFK 5202/2006. szám alatt indult eljárásban (nyomozati irat 5202/2006. I. kötet 69-73. oldal);
- a nyomozó hatóság ezen ingatlant érintő önkormányzati iratok beszerzése iránti megkeresése 2009. október 1. napján (nyomozati irat 5202/2006. II. kötet 1-5. oldala);
- a III. rendű terhelt gyanúsított kihallgatása 2010. szeptember 14. napján, a IV. rendű terhelté 2009. január 20. napján, az V. rendű terhelté 2009. január 21. napján, a IX. rendű terhelté 2009. február 4. napján, a X. rendű terhelté 2009. február 4. napján történt (nyomozati irat 5202/2006. VI. kötet 19-819. oldal);
- a vádemelés 2011. március 8. napján félbeszakította.

Ezen eljárási cselekmények között a három éves elévülési idő nem telt el.

- [116] A terhelt büncselekménye miatti büntethetőségének elévülése 2004. október 6-án kezdődött az ingatlan esetében, és az iratok szerint
- a másodfokú bíróság által megjelölt tényekkel szemben a BRFK 1341-5093/2006.bü. számú eljárása keretében, a 2. számú tanú által tett feljelentés nyomán a nyomozást 2006. 06. 06-án elrendelték, a feljelentés a 2006. 07. 05-i tanúkihallgatás alkalmával kifejezetten kiegészült az ingatlant érintő tényekkel (nyomozati irat 82. kötet 65. oldal utolsó bekezdés);
 - ennek nyomán a nyomozó hatóság a 3. számú Kft.-től értékbecsülés beszerzése iránt intézkedett 2006. október 20. napján (nyomozati irat 68. kötet 1-40. oldal);
 - a hatóság tanúkihallgatásokat foganatosított 2006. október 27. - 2007. május 18. között;
 - a III. rendű terheltet pedig 2006. december 13-án, a IV. rendű terheltet 2007. március 8-án, az V. rendű terheltet 207. március 12-én, a IX. rendű terheltet 2007. március 12-én, a X. rendű terheltet 2007. január 15-én tanúként is kihallgatták, melynek tárgya kifejezetten a következő volt „Hatóságunk büntetőeljárást folytat az Önkormányzat vonatkozásában hűtlen kezelés büntett elkövetése miatt, ...az stb. ingatlanok értékesítése kapcsán” (nyomozati irat 83. kötet 19-136., 729-744. oldal);
 - a hatóság 2009. október 6-án kelt megkeresésével a Fővárosi Főügyészség Magánjogi Főosztályához fordult - egyebek mellett - ezen ingatlant érintően is további iratok beszerzése iránt (nyomozati irat 69. kötet 1. oldala);
 - a szakértő kirendelésére az ingatlanok forgalmi értékének meghatározása érdekében 2011. szeptember 20. napján került sor (nyomozati irat 82. kötet 19-23. oldal);
 - a III. rendű terheltet 2012. május 30-án, a IV. rendű terheltet 2012. június 15-én, az V. rendű terheltet 2012. május 30-án, a IX. rendű terheltet 2012. május 30-án, a X. rendű terheltet 2012. május 30. napján hallgatták ki gyanúsítottként, vádemelés 2014. május 10. napján történt (nyomozati irat 83. kötet 43-154. oldal, 753-764. oldal);
- E cselekmények az elévülést félbeszakították.
- A BRFK Gazdaságvédelmi Főosztálya a 2009. június 29-én kelt határozatával a több feljelentés alapján folyó ügyeket - így a 3. számú tanú feljelentése alapján KÜÖ.1062/2009/1-I. szám alatt indult ügyet - egyesítette. Önmagában ugyanazon ténybeli kereteket tartalmazó ismételt feljelentés miatti párhuzamos nyomozás elrendelése, miként az ügyek egyesítése az elévülést nem szakította meg.
- a bírósági eljárásban a tárgyalás kitűzése, valamint a 2013. február 4-től 2017. január 24-ig tartó elsőfokú tárgyalások, 2018. február 7-28. közötti másodfokú nyilvános ülések az elévülést ugyancsak megszakították, közöttük három év szintén nem telt el.
- [117] Ehhez képest az elévülést félbeszakító egyes eljárási cselekmények között az 1978. évi IV. törvény 33. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott, az 1. és 2. tényállási pontban írt cselekmények kapcsán a három éves elévülési határidő nem telt el. A polgári jogi igény elévülésével kapcsolatban az eljáró bíróság jogi álláspontját a Kúria mindenben osztotta (BH 2009.366.; ÍH 2012.155.).
- [118] A felülvizsgálati indítvány vitatta a bíróság által megállapított tényállás megalapozottságát, a bizonyítékok mikénti értékelését, így az ingatlanok forgalmi értékének megállapítását, az indokolási kötelezettség megfelelő teljesítését.
- [119] A Be. 659. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [120] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének, s ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a minősítéssel kapcsolatos, vagy más büntető anyagi jogszabály sérelme nélkül a kiszabott büntetés, illetve annak mértéke vitatására. A jogkövetkeztetések helyessége az irányadó tényállás

alapulvételével vizsgálható.

[121] Az indítvány a tényállás megalapozatlanságát, a szakértői vélemény, az ingatlanok forgalmi értéke meghatározásának elfogadását, az eljárás bíróság mérlegelési tevékenységét kifogásoló részei valójában az irányadó tényállás támadását jelentik, amely felülvizsgálati eljárásban eredményre nem vezethet.

[122] A Be. 659. § (6) bekezdése értelmében a Kúria a megtámadott határozatot a 649. § (2) bekezdése alapján akkor is felülbírálja, ha az indítványt nem ebből az okból nyújtották be.

[123] A Be. 649. § (2) bekezdése taxatív felsorolja azon eljárási szabálysértéseket, amelyek felülvizsgálat alapjául szolgálhatnak.

[124] Eszerint felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen akkor van helye, ha a bíróság határozatát

a) joghatóság hiányában,

b) a magánindítvány, a feljelentés, vagy a legfőbb ügyésznek a 4. § (9) bekezdésében, vagy a Btk. 3. § (3) bekezdésében meghatározott rendelkezése hiányában,

c) nem az arra jogosult által emelt vád alapján,

d) a 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel, vagy

e) a súlyosítási tilalom megsértésével hozta meg.

[125] A Be. 608. § (1) bekezdése szerint a másodfokú bíróság nem ügydöntő végzésével hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha

a) a bíróság nem volt törvényesen megalakítva, vagy a tárgyaláson a tanács tagjai nem voltak mindvégig jelen,

b) az ítélet meghozatalában a törvény szerint kizárt bíró vett részt,

c) a bíróság hatáskörét túllépte, katonai büntetőeljárásra, vagy más bíróság kizárólagos illetékességébe tartozó ügyet bírált el,

d) a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek jelenléte a törvény értelmében kötelező,

e) a bíróság az 567. § (1) bekezdés a)-b) és d)-e) pontjában, valamint a (2) bekezdésében meghatározott valamely ok törvényt sértő megállapítása miatt az eljárást megszüntette,

f) az elsőfokú ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes.

[126] Az eljárás bíróság a felülvizsgálattal érintett terheltek - így a IX. rendű terhelt esetében - az ítélet feltétlen hatályon kívül helyezését eredményező eljárási szabályszegést nem vétett.

[127] Az iratokból kitűnően:

- a Központi Nyomozó Főügyészség által benyújtott KÜO 23.683/2010/193-I. számú vádirat alapján indult eljárást a bíróság jelen ügghöz egyesítette (26.B.701/2014. számú iratok, egyesítő végzés 26.B.288/2011/177. szám alatt lefűzve);

- a 2014. július 1. napján kezdődött - több napon át tartó - tárgyaláson, a július 1-jei napon a IX. rendű terhelt szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg, védője jelen volt (26.B.288/2011/126. számú jegyzőkönyv); az ügyész az új vádiratot ismertette, a bíróság a terheltek kihallgatását - általa meghatározott sorrend szerint - megkezdte; a IX. rendű terhelt kihallgatását 2014. július 3-i tárgyalási napra tűzte; az elsőfokú bíróság a terhelteket egyenként kihallgatta;

- 2014. július 3-i tárgyalási napon a IX. rendű terhelt megjelent, védője jelen volt, kihallgatása során akként nyilatkozott, hogy a vádat megértette (26.B.288/2011/126. számú jegyzőkönyv 18. oldala);

[128] Az 1998. évi XIX. törvény 281. § (1) bekezdése szerint a vádlottakat rendszerint a még ki nem hallgatott vádlott-társai távollétében kell kihallgatni.

A 288. § (4) bekezdése pedig kimondja, hogy ha az eljárás több vádlott ellen folyik, a vádlott távollétében is megtartható a tárgyalásnak az a része, amely őt nem érinti.

[129] Nyilvánvaló tehát, hogy az elsőfokú bíróság nem vétett abszolút eljárási szabályszegést, amikor a 2014. július 1-jei tárgyalási napon a bizonyítási eljárását akként folytatta, hogy az új vádirati cselekményről a terheltek kihallgatását az általa meghatározott sorrend szerint megkezdte, és a IX. rendű terhelt kihallgatására a július 3-i napon kerített sort.

[130] Kétségtelen, hogy a vádirat újbóli felolvasására a IX. rendű terhelt előtt nem került sor. Azonban az

iratokból megállapítható az is, hogy:

- az elsőfokú bíróság az egyesítő végzéssel együtt a vádirat kézbesítése iránt intézkedett (26.B.288/2011/116. szám alatti intézkedés);
 - a vádiratot a IX. rendű terhelt a tárgyalást megelőzően szabályszerűen átvette (26.B.288/2011/120. szám alatti térítvény);
 - ezt követően a IX. rendű terhelt a bíróság kérdésére akként nyilatkozott, hogy a vádat megértette.
- Ilyen körülmények között a vádirat újbóli felolvasásának elmaradása legfeljebb relatív eljárási szabályszegésként értékelhető.

- [131] A Be. 649. § (2) bekezdése, a Be. 608. § (1) bekezdésében fel nem sorolt - relatív - eljárási szabálysértések esetén nem teszi lehetővé a felülvizsgálatot.
- [132] Az indítvány kifogásolta az eljárási bíróság indokolási kötelezettsége mikénti teljesítését is.
- [133] A Be. 609. § (1) és (2) bekezdés d) pontja értelmében azonban a jelenleg hatályos eljárási törvény szerint, ha a bíróság az indokolási kötelezettségének nem, vagy csak részben tett eleget, már nem abszolút, hanem relatív eljárási szabályszegésnek minősül.
- [134] A Be. 870. § (3) bekezdése értelmében pedig a korábbi jogszabály alapján előterjesztett panasz, felülbírálati indítvány, fellebbezés vagy egyéb indítvány elbírálását e törvény hatályba lépése után a nyomozó hatóság, az ügyészség, illetve a bíróság mellőzi, és erről az előterjesztőt tájékoztatja, ha e törvény alapján nincs helye panasz, felülbírálati indítvány, fellebbezés vagy egyéb indítvány előterjesztésének, vagy annak címzettje e törvény alapján nem jogosult a döntésre.
- [135] Mindezekből következően az indokolási kötelezettség teljesítését kifogásoló részében a felülvizsgálati indítvány elbírálását a Kúria mellőzte.
- [136] A Kúria a Be. 649. § (2) bekezdése szerinti olyan további felülvizsgálati okot, melynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles, nem észlelt.
- [137] Ekként a III. rendű, IV. rendű, V. rendű, IX. rendű és X. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a megtámadott határozatot a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésen eljárva, a Be. 662. § (1) bekezdés a) pontja alapján a III. rendű, a IV. rendű, az V. rendű, a IX. rendű és a X. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

IV.

- [138] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 653. § (1) bekezdése értelmében a Be. 458. § (3) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.
- [139] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. A Be. 652. § (7) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be. Az ugyanazon jogosult által ismételtelen előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételtelen előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja [Be. 656. § (4) bekezdés].

Budapest, 2019. szeptember 17.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Molnár Ferencné dr. s.k. előadó bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró

Kiadmány hitelül:

bíróági ügyintéző